Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

[К]ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[Гар]тэмнай 1921 оной [дек]абрийн 21-һээ гарана | № 3 (13798) | 1975 оной январиин 4, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Шэнэ, 1975 он—энэ хадаа КПСС-эй XXIV съездын хараалһан юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй зорилгонуудые бэелүүлжэ дүүргэхэ жэл болоно.

(Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа)

[П]АРТИДА, СОВЕТ АРАДТА КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ХАНДАҺАН

Х А Н Д А Л Г А

[Х]үндэтэ нүхэдүүд!

[М]анай социалис Эхэ орон шэнэ, 1975 ондо — [юһэ]дэхи түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ оро[о]. КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэри[нүү]дые, тэрэ съездын зохёоһон дотоодын ба гадаа[дын] политикын хараа шугамые бэелүүлхэ талаар [парти]ин, арадай шэн габьяа, үүсхэл оролдолго гар[гаһа]н дүрбэн жэл үнгэрбэ. Эдэ жэлнүүдэй турша[да С]оветскэ Союз ниитын байдалай бүхы һалбари[нууд]аар урагшаа горитойхоноор дабшаа, тэрэнэй [ула]схоорондын байдал бэхижээ, бүхы дэлхэй дээ[рэ тэ]рэ хүндэнь, нүлөөнь ехэ болоо гэжэ хэлэхэ [бү]ы эшэ үндэһэн манайда бии.

[Со]вет хүнүүд үнгэрһэн, 1974 ондо хэһэн ажа[лд]аа дүнгүүдые омог дүүрэнээр согсолжо бай[на]. Город болон хүдөө тосхонуудай ажалшад оло[ни]тын социалис мүрысөө дэлгэрүүлээд, ажахын [бол]он соёл культурын байгуулалтада шэнэ амжал[тан]уудые туйлаа.

[Ар]адай ажахы бүхы дээрээ хурдан түргэнөөр [хүгж]өө, коммунизмын материально-техническэ үндэ[һэ һ]уури байгуулгада ехэ алхам урагшаа хэгдээ. [Ий]ушар үнгэрһэн дүрбэн жэлэй политическэ гол [дүн]гынь болоно.

[Со]ветскэ Союзай экономическа һүр хүсые бүри [ехэ]өөр хүгжөөхэ хэрэг үргэлжэлүүлэгдэнэ. Со[циа]лис индустри бүри үндэр шатада гараа. Про[мыш]ленна олон зуун томо предприятинууд ашаг[лалг]ада ороо. Промышленностиин, барилгын, транс[порт]ын, хэлхеэ холбооной бүхы һалбаринууд сааша[даа] хүгжөө. Ажалай бүтээсэ дээшэлээ, үйлэдбэ[риин] техническэ хэмжээн ургаа, мүнөө үе сагай [олон] шэнэ продукцинууд гаргагдадаг болоо.

[К]ПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумээр [мүнө]ө үе сагай үндэһэ һуури дээрэ табигдаһан пар[тиин] аграрна политикые шууд сэхээр бэелүүлһэнэй [ашаа]р хүдөө ажахы болбол социалис экономикын [нэгэ] хүгжэнги һалбари найдамтайгаар болоно [бай]на. Колхоз, совхозуудай материально-техниче[скэ ү]ндэһэ һуури бэхижээ, газар таряалангай, мал [ажах]ай продуктнууд бүри ехээр абтадаг болоо.

[Со]вет хүнүүд КПСС-эй XXIV съездын зохёоһон [соци]ально-экономическа программын аша үрые [бодото] дээрээ үзэжэ байна. Арадай ажаһуудал улам [һайж]араа, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай [салин], колхозниигуудай ажалай түлөөһэн ехэ болоо. [Ми]ллионһоо олон хүнэй пенси, тэдхэмжэ, сти[пенди] дээшэлээ, салин багатай бүлэнэрэй үхибүүд[тэ т]эдхэмжэ үгтэдэг болоо. Гэр байрын барилга [ехэ]өөр хэгдээ. Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хой[шо 4]5 миллион хүнэй гэр байра һайжараа. Манай [горо]дууд болон хүдөө тосхонуудай түхэл шэнжэнь [һэлг]лаа, һургуулинууд, больницанууд, клубууд, театрнууд, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай [талаа]р хангалгын предприятинуудай тоо олошороо. [Эдэ] бүгэдэ хадаа арадай материальна болон куль[турн]а ажаһуудалай хэмжээе дээшэлүүлхэ гэһэн [парт]иин хараа шугам бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ [гэжэ] үнэмшэстэйгөөр гэршэлнэ.

[Ор]оной бэеэ хамгаалха хүсэн зохихо хэмжээндэ [хэ]гдэнхэй. Уялгаяа үнэн сэхээр дүүргэдэг ма[най] габьяата Зэбсэгтэ хүсэнүүд Эсэгэ оронойнгоо [хили], арадай зохёон байгуулхы ажал, социализ[мын] түүхэтэ туйлалтануудые найдамтайгаар хам[гаал]жа байна.

[Со]ведүүдэй оронай байдал, совет арадай ажа[һуу]далай ургалта капиталис дэлхэйн ажалшадай [байд]алһаа, тэндэхи оршон байдалһаа тад ондоо [юм]. Манайда экономическа кризис үгы, хүдэлмэри[гүй]элгэ үгы, мүнгэнэй сэнгэй хямдарха ябадал [үгы]. Бидэнэр ерээдүй тээшэ найдамтайгаар хара[на]н.

[К]оммунис байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхэ [хэрэ]г эб найрамдал байгуулха, бэхижүүлхэ яба[дал]тай таһаршагүй холбоотой юм. Хүн түрэлтэнэй [ажа]туһада харюусадаг энэ һайн һайхан уг зори[лго]е дүүргэхын тула манай парти, совет гүрэн [КП]СС-эй XXIV съездын зохёоһон Эб найрамдалай [прог]раммые бэелүүлхэ гэжэ хэлбэришэгүйгөөр, [шууд] сэхээр оролдоно. Амгалан оршон байдалда [сов]ет хүнүүдэй ажаһуухын, ажаллахын тула бүхы [хүс]эн хэгдэнэ. Уласхоорондын түгшүүрилтэ бай[дал]ай һуларалгада, ондо ондоо ниитын байгуу[л]атай гүрэнүүдэй хоорондо адли тэгшэ эрхын [дээ]р, бэе бэедээ ашатай туһатайгаар харилсаа [хо]лбоо хэлгэдэ, империалис эзэрхэг түримхэй ябуул[г]а, хархис ябуулгада эсэргүү тэмсэлдэ, бата бэ[хи] эб найрамдалай түлөө, бүхы арадуудай аюул[гүй] байдалай түлөө тэмсэлдэ бүхы түрүү, эб най[рам]далда дуратай хүсэнүүдые жагсаалгада шэг[лүү]лэгдэһэн хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд аха [дүү] социалис оронуудтай суг хамта абтагдаһан [бай]на.

[М]анай бүхы амжалтанууд — баатар хүдэлмэри[шэ]н ангиин, алдарта колхозно таряашадай, арадай [инт]еллигенциин, совет эхэнэрнүүдэй, манай гайхам[шаг]та залуушуулай, ССР Союзай бүхы национал[ь]ностьнуудай ажалшадай зориг түгэс ажалай аша [үр]э мүн. Нёдондо жэл шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрһэн [соци]алис мүрысөөнэй ябаса соогуур олон үнэтэй [үүсхэл]тэй эдэбхи үүсхэл мүндэлөө. Угтамжын түсэбүү[дые] абажа, дүүргэхын түлөө хүдэлөөн дэлгэрээ.

Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй ударниигууд, түрүү [ко]ллективүүд шэн габьяата ажалай үльгэр жэшээ [һа]руулна. Тэдэнэр манай арадай омогорхол, алдар [сууу]нь мүн, тиимэһээ бүгэдэ ниитын хүндэдэ хүртэ[һэн]һоороо хүртэнхэй. Парти, гүрэн тэдэнэй ажалые [ү]дэрөөр сэгнэнэ, дэмжэнэ. Олон түрүүшүүл, но[ват]орнууд Эхэ оронай үндэр шагналда хүртэнхэй. [Тэд]энэй эрхимэй эрхимүүдтэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Нэгэ предприятида олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэй, үйлэдбэриин амжалта туйлаһанай түлөө хүдэлмэришэд болон колхозниигууд Ажалай Алдар Солын орденоор шагнагдана. Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй ударниигудай үльгэр жэшээ олон миллион совет хүнүүдые ажалай шэнэ габьяада зоригжуулаг лэ!

Манай бүхы амжалтанууд — энэ хадаа Коммунис партиин ленинскэ политикые шууд сэхээр бэелүүлһэнэй, партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинуудай эмхидхэхы, үзэл бодолой ба хүмүүжүүлхы хүдэлмэриин аша үрэ мүн. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй үедэ совет обществын морально-политическэ нэгэдэл бүри ехээр бэхижэ, СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаан хатуужаа. Совет хүнүүд Коммунис партиин дотоодын ба гадаадын политикые, КПСС-эй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев толгойлогшотой Политбюрогой олон талын, зорилго түгэс ажал ябуулгые бүрин һайшаана, эдэбхитэйгээр дэмжэнэ. Парти болон арадай нэгэдэл — манай хүсэнэй эшэ үндэһэн, манай бүхы илалтануудай эрхэ нүхэсэл мүн.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шэнэ, 1975 он—энэ хадаа КПСС-эй XXIV съездын хараалһан юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй зорилгонуудые бэелүүлжэ дүүргэхэ жэл болоно. Тиигэжэ ерэхэ, арбадахи түсэбтэ табан жэлэй туршада амжалтатайгаар хүдэлхэ, партиин удаан сагай социально-экономическа политикые бэелүүлхын тула бата бэхи үндэһэ һуури байгуулагдаха юм. Энэ зорилгые дүүргэхын тула совет хүнүүд бүхы хүсөөрөө оролдохо.

1975 он — энэ хадаа Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда илалта туйлаһаар 30 жэлэй ойе тэмдэглэхэ жэл болоно. Энэ дайнай үедэ совет арад олониитын баатаршалга, габьяа харуулаа, социалис Эхэ оронойнгоо нэрэ хүндые, эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые хамгаалаа, фашис дарлалтын аюулһаа дэлхэйн арадуудые абараа. Энэ агуу ехэ илалтын ойе ёһотоор угтаха, ажалайнгаа фронт дээрэ шэнэ амжалтануудые туйлажа тэмдэглэхэ гээшэ совет хүн бүхэнэй патриотическа уялга болоно.

Энэ жэлдэ бэелүүлхэ манай зорилгонуудые КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин Пленум, СССР-эй Верховно Соведэй сесси тодорхойлоо. 1975 оной арадай ажахын түсэбые бэелүүлгэ оронай экономическа һүр хүсые саашадань бэхижүүлгэдэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, наука болон соёл культурые хүгжөөлгэдэ, ажалшадай ажаһуудал һайжаруулгада шэнэ томо алхам болохо байна. Эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэ экономическа, политическэ, уласхоорондын туйлай ехэ удха шанартай байха юм.

Социалис промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэхэ, тэрэнэй хэмжээн бүри ехэ болохо байна. Хара болон үнгэтэ металлургиин, хими болон энергетикын, шулуу нүүрһэ, нефть, газ абадаг, мүн хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин олон зуун шэнэ предприятинууд ашаглалгада үгтэхэ.

Үйлэдбэриин томо барилганууд бодохо, арадай ажахын шухала олон комплекснууд баригдаха юм. Тэдэнэй дунда автомобиль хэдэг Камска завод, Байгал-Амарай түмэр замай магистраль, промышленна трактор хэдэг Чебоксарска завод, ой модоной Усть-Илимскэ барилга, Ленинградска, Курска атомна электростанцинууд, Нурекскэ, Саяно-Шушенска ГРЭС-үүдэй барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Эдэ бүгэдэ Сибириин, Алас-Дурна зүгэй, оронoй бусад районуудай туйлай ехэ баялигые арадай аша туһада бүри ехээр элсүүлхэ арга олгохо байна.

Хүдөө ажахы шэнэ хэмжээндэ гараха байна. Орооһо таряа, газар таряалангай болон мал ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг, худалдадаг болохоор хараалагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие индустриальна үндэһэ һуури дээрэ удаа дараалан гаргаха, тэрэниие мэргэжүүлхэ, томо болгохо, хоорондоо хамжан ажаллаха ябадалые хүгжөөхэ талаар, хими болон мелиораци үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ. РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зоныи хүдөө ажахые хүгжөөхэ дэлгэрэнгы программа бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдаха байна.

Ажалшадай ажаһуудал саашадань һайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүд хараалагданхай. Ажалай салин дээшэлхэ, хэрэглэмжын ниитын фондһоо үгтэдэг тэдхэмжэ болон хүнгэлэлтэнүүд ехэ болохо, гэр байра бүри ехээр баригдадаг болохо, тэрэшэлэн һургуулинууд, больницанууд, коммунально-ажаһуудалай байранууд бүри олоор баригдаха байна. Промышленна, эдеэ хоолой эд бараан бүри ехээр гаргагдадаг, хүн зондо ехээр худалдагдадаг болохо. Совет хүнүүдэй ажаһуудалай хэмжээе саашадань дээшэлүүлхын, тэдэнэй ажалай, ажаһуудалай эрхэ нүхэсэлые һайжаруулхын тула парти саашадаашье бүхы юумэ хэжэ байха.

Нүхэдүүд!

1975 оной арадай ажахын түсэб дотор олдоһон дүршэл, ажабайдалаар табигдаһан шэнэ асуудалнууд хараада абтана. Энэ түсэбэй даалгабаринуудые ехэ зүбөөр, тэдэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ шухала бүхы юумэн манайда бии. Манайда экономическа туйлай ехэ хүсэн байха, хүдэлмэришэдэй, колхозниигуудай, мэргэжэлтэдэй гайхамшагта кадрнууд бии, научно-техническэ ехэ хүсэн, байгаалиин ехэ баялигууд манайда бии.

Зүгөөр байһан дутагдалнуудые обёоронгүй байжа болохогүй. Тиимэ дутагдалнууд хүндэ индустридашье, арадай хэрэглэмжын эд бараа гаргалгадашье, барилга болон хүдөө ажахыдашье бии. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглаха болзор унжагайрна, зарим предприятинууд түсэбөө дүүргэнэгүй. Гаргадаг продукциин шанар, сортнь мүнөө үе сагай эрилтэдэ заримдаа хүрэнэгүй.

Манай туйлалтануудые, мүн гарадаг асуудалнуудые гүнзэгыгөөр, шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлэлгэ саашадаа урагшаа дабшалтымнай шухала эрхэ нүхэсэлынь болохо ёһотой. Ургажа байһан манай арга боломжонуудые хаа хаанагүй шадамараар хэрэглэхэ, нөөсэ арга боломжонуудые ашаглаха, дутуу дундануудаа шууд сэхээр усадхаха, арадай ажахын бүхы шатын хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэй.

1975 оной түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө, түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхыень хүдэлмэришэдые, колхозниигуудые, мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые, бүхы совет хүнүүдые КПСС-эй Центральна Комитет уряална. Бага гаргашатай, һайн шанартай, ехэ продукци үгэхэ! — энэ хадаа мүрысөөнэй уряа байһан, саашадаашье байха. Энэл уряа социалис мүрысөөндэ хабаадагшадай гол анхаралда байха, ажалша коллектив бүхэнэй, бүхы заводуудай, фабрикануудай, шахтануудай, руднигууд болон барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай, транспортын ба хэлхеэ холбооной, хангалгын предприятинуудай, наука болон соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин удхые, ябасые тодорхойлхо зэргэтэй.

Мүнөөнэй шатада тоогой хажуугаар **оронoй экономическа ургалтын шанар түрүүшын зэргэдэ табигдана.** Манай үе сагай шухала эрилтэ гэбэл, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэ, тэрэнэй туйлалтануудые нэбтэрүүлгэ, ажал, үйлэдбэри эмхидхэлгын, хүтэлбэриин түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлгэ, предприятинуудые түсэбэй ёһоор шэнэдхэн заһабарилга, техническэ талаар зэбсэгжүүлгэ, продукциин һайн шанарай түлөө олониитын хүдэлөөе хүгжөөлгэ мүн болоно. Шанарай түлөө, ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл манай ажал ябуулгын—материальна үйлэдбэри дээрэшье, мүн оюун ухаанай баялиг байгуулгадашье — гол эрилтэнь болохо ёһотой.

Ажалай бүтээсын саашанхи ургалта шиидхэхы удха шанартай юм. Ажалай бүтээсые оройдоол нэгэ процентээр дээшэлүүлгэ жэлэй туршада 5 миллиард шахуу түхэригэй промышленна продукци нэмэжэ гаргаха арга олгоно. Мүнөө жэлдэ промышленна продукциин ургалтын 86 процент, хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол ургалта, барилгын, транспортын хүдэлмэриин ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха. Ажалай бүтээсын ургалта тушаа оролдохо гээшэ совет хүн бүхэнэй, ажалша коллектив бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Алмаха, гамнаха ябадал социалис ёһоор ажахыгаа эрхилхэ арга дүрэ болодог. Манай материальна, мүнгэн зөөри, байгаалиин баялигуудые, ажалша бүхэнэй хүдэлмэриин сагые бодомжотойгоор, эзэн ёһоор хэрэглэхэ гээшэ тон шухала юм. Оронoй олон миллион хүдэлмэришэд, колхозниигууд, мэргэжэлтэд болон бүхы ажалшадай түүхэй эд, электрын элшэ хүсэ, материал алмаха ябадалые эгээн дүтынгөө хэрэг гэжэ тоолодог болоходо, энээниие туйлажа болохо байна. Продукци бүтээлгэдэ гаргашалагдадаг материальна гаргашые оройдоол нэгэ процентээр хороогоо һаа, национальна олзо доходые 4 миллиард шахуу түхэригөөр нэмээһэн жэшээтэй болохо байна. Эзэн бусаар хандаха ябадалтай, гарза үрилтэ хэхэ ябадалтай шангаар тэмсэхэ, социалис зөөриие, манай ниитын баялигые гамнаха гээшэ совет хүн бүхэнэй уялга мүн.

Манай орон дотор арадай ажалаар **үйлэдбэриин туйлай ехэ фонднууд** байгуулагданхай. Тэдэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ, шэнэ хүсэнүүдые түргөөр ашаглаха ябадал, түхеэрэлгэнүүдэй миин байха ябадалые усадхалга, техникэдэ, станок болон машина бүхэндэ эзэн ёһоор хандалга экономическа туйлай ехэ ашаг үрэ үгэнэ. Промышленностьда фонднуудай ашаг үрые оройдоол нэгэ мүнгөөр дээшэлүүлхэдэ, 3 миллиард түхэригэй алмалта үгэнэ.

Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлэй үедэ ажалша коллектив бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй үмэнэ тодорхой зорилгонууд табигданхай. Тиимэһээ эдэ зорилгонуудай саг соогоо, һайнаар, оролдосотойгоор дүүргэгдэхэнь тон шухала. Хүн бүхэнэй оролдосотойгоор, үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэхэнь шухала, ажалай, гүрэнэй журамые сахиханъ, өөртөө, нүхэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандаханъ шухала байна. Бригада болон цех бүхэн, предприяти болон барилга бүхэн, колхоз болон совхоз бүхэн гуримтайгаар, эбтэй эетэйгээр хүдэлхэ, даалгабаринуудаа, угтамжын түсэбүүдые, социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ талаар эгээн ехэ эршэ хүсэ, анхарал оролдолго гаргаха ёһотой. Энэ хадаа манай хүдэлмэриин амжалтын тон шухала эрхэ нүхэсэлынь мүн.

Хүдэлмэришэн ангида — совет обществын хүтэлбэрилхы хүсэндэ, промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной хүдэлмэришэдтэ, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даалгабаринуудые продукциин хэмжээнэй, номенклатурын, шанарай талаар болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгты; хүдэлмэриин сагые, түхеэрэлгэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэгты, электрын элшэ хүсэ, түлишэ, түүхэй эд болон материалнуудые гамтайгаар гаргашалагты; шэнэ барилгануудые болзорһоонь урид дүүргэгты; үйлэдбэриин хүсэнүүдые түргөөр ашаглагты!

Колхозно таряашадта, совхозой хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абагты, гүрэндэ бүри ехээр худалдагты; орооһо таряа, хлопок, саахарай свёкло, хартаабха болон бусад ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлэгты, ехээр суглуулагты; малай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгты, малай болон шубуудай тоо толгой олошоруулагты; бүри ехэ мяха, һү, үндэгэ болон бусад продуктнуудые абагты; продукциин шанарай түлөө, газарай гектар бүхэниие, трактор болон комбайн бүхэниие, минеральна үтэгжүүлгын тонно бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэгты!

Арадай интеллигенцидэ, инженерүүд болон техниигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, наука болон культурын ажал ябуулагшад, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ хүсэл оролдолгоёо зорюулагты; үйлэдбэритэй наукын холбоое бэхижүүлэгты; эрдэм наукын, техникын түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлэгты; совет культурын, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын саашанхи хүгжэлтые туйлагты; үүсхэлтэ ажалаараа хүнүүдые ажалай шэн габьяада, туйлалтануудта зоригжуулагты; коммунизмын, совет патриотизмын, пролетарска интернационализмын үзэл бодолоор шэнэ хүниие, манай залуушуулые хүмүүжүүлгэдэнь партиин үнэн сэхэ туһалагшань саашадаашье болоно байгты!

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, ажаһуудалай талаар хангалгын, коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

ажаһуудалай талаар хангалгые хүгжөөгты, һайжаруулагты; хүдэлмэриин түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлэгты, совет хүнүүдые бүри һайнаар хангагты!

Совет эхэнэрнүүд, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

танай шэн габьяата ажал, бүлэ тухай, үхибүүд тухай танай ехэ ёһоной анхарал оролдолго бүхы обществын гүнзэгы баярта, нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй. Шэнэ 1975 он бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эхэнэрэй жэл гэжэ тэмдэглэгдэхэ байна. Ниитын ажабайдалда, Эсэгэ оронойнгоо аша туһада зорюулагдаһан зохёон байгуулхы ажалда бүри эдэбхитэйгээр хабаадагты!

Совет оронoй хүбүүд, басагад, Танда, КПСС-эй Центральна Комитет нигэжэ хандана:

аха үетэнэй нэрэдэ хүрэмэ халааниинь, тэдэнэй баатар хэрэг болон заншалые үргэлжэлүүлэгшэдынь бологты. Эрдэм ухаа оролдосотойгоор шудалагты, түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлые габьяата ажалаараа тэмдэглэгты; Коммунис партиин түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ хубитаяа оруулагты!

Олониитын дундахи хүдэлмэрээ саг үргэлжэ һайжаруулжа байхыень, социалис мүрысөөе бүри һайнаар эмхидхэхыень, ажахые эрхилхэ онол аргыя һайжаруулжа байхыень, даалгагдаһан хэрэгэй түлөө бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлжэ байхыень **партийна, советскэ, ажахын, профсоюзай, комсомолой организацинуудые КПСС-эй Центральна Комитет уряална.** Ажахын, гүрэнэй, захиргаанай бүхы шатын хүдэлмэридэ ленинскэ шэнжэ шанар оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ, захиргаанайнгаа, нютагайнгаа талые үлүүсэ хараха ябадалтай, харюусалгагүй байха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлгые хүгжөөхэ, дутагдалнуудаа зоригтойгоор элирүүлхэ, амжалтатай хүдэлмэридэ һаад хэдэг бүхы юумые усадхаха шухала.

Мүрысөөнэй манлайда ябаха, тэрэниие зоригжуулагша, эмхидхэгшэ хүсэн байха, үйлэдбэриин, ниитын ажабайдалда гүнзэгы мэдэрэлтэй, эдэбхи үүсхэлтэй байлгын үльгэр жэшээ харуулха **гээшэ коммунистнуудай, комсомолшуудай уялга** мүн. Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалша коллективүүдэй манлай байха үүргэеэ тэдэнэр саашадаашье эдэбхитэйгээр дүүргэжэ байха уялгатай.

Нүхэдүүд!

Манай Эхэ орон жэлһээ жэлдэ бүри баян, бүри хүсэтэй боложо байна, арадай ажаһуудал һайжарна. Ерээдүйдэ, агуу ехэ Ленинэй бидэндэ захиһан түүхэтэ хэрэгэй үнэн зүбтэ гүнзэгыгөөр этигэжэ, бидэнэр урагшаа, хараалһан уг зорилго тээшэ — коммунизм тээшэ дабшанабди.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ манай парти, бүхы совет арад дундаршагүй эршэ хүсэтэйгөөр хүдэлхэ, эмхидэл ехэтэй байха, коммунизм байгуулгын бүхы һалбаринуудта шэнэ гайхамшагта илалтануудые туйлаха гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет мэдүүлнэ.

Түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XXIV съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй түгые улам өөдэнь үргэе!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ 1975 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет тогтообо:

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ, залуушуулай дунда хэрэг ябуулха, байгаалиие хамгаалха болон һалбаринуудай комиссинуудай оруулһан заһабари хараада абалсан, Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэбые һайшааха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэбые иимэ гол тоонуудые багалха: (1974 онойхиһоо эдэ процентээр ургаха)

промышленна продукци	1,7 процент
гүрэнэй капитальна һомолго	30,6 процент
олоной хэрэглэхэ автомобильна транспортаар ашаа зөөлгэ	11,5 процент
гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эрьесэ	7,6 процент

Статья 3. 1975 ондо 1974 онойхиһоо эдэ шэнээнээр дээшэлүүлхэ:

арад зоной хэрэглэмжэ хангалга	9,8 процентээр
гүрэнэй мүнгэн зөөреэр 1975 ондо байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулга	55,6 процентээр
гүрэнэй бюджет дээрэ байдаг Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ ородог ажахынуудта, һургуулиин наһа хүсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта хүүгэдэй тоо	4,9 процентээр
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ ородог ажахынуудта, һургуулиин ба һунаагдамал үдэртэй бүлэгүүдтэ һурагшадай тоо	23,7 процентээр
больницын оронуудай тоо	2,1 процентээр

Статья 4. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдһээ, СССР-эй болон РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1971—1975 онуудай табан жэлэй Гүрэнэй түсэб тухай СССР-эй ба РСФСР-эй Хуулинуудһаа үндэһэлэн, Буряадай АССР-эй арад зоной материальна болон соёл гэгээрэлэй хэмжээ саашадань дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые 1975 ондо бэелүүлхэ хэрэгые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 5. Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэб тушаа түсэблэлгын-бюджетнэ, залуушуулай дунда хэрэг ябуулха, байгаалиие хамгаалха болон һалбаринуудай комиссинуудай оруулһан, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй энэ сесси дээрэ депутадуудай хэлэн дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэрээн тушаа тусхай шиидхэбэри абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН 1975 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет тогтообо:

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын — бюджетнэ болон һалбаринуудай комиссинуудайнь, мүн залуушуулай хэрэгүүдэй ба байгаалиие хамгаалгын талаар комиссинуудай элидхэлнүүдээр оруулагдаһан заһабари, нэмэлтэнүүдые хараада абалсан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан Буряадай АССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджедые оршо ба гаршын талаар 162976 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 2. Буряадай АССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй болон кооперативна предприятинууд болон эмхи зургаануудһаа олзо оршые — эрьесын налог, үйлэдбэриин фондын түлөө түлбэри, олзын үлүү гараһан үлөөдэһэ, олзоһоо ороһон түлөөһэ, мүнгэн олзын налог болон социалис ажахынуудай бусад олзо — дүн хамта 111186 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 3. Буряадай АССР-эй 1975 оной бюджет дотор арадай ажахыда — промышленность, хүдөө ажахы, коммунально - ажаһуудалай ажахы болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ — бүхы гаргашые 40427 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет дотор социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта — ниитэ-һуралсалай һургуулинуудта, техникумүүдтэ, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ болон соёл гэгээрэлэй бусад хэмжээ ябуулгануудта, больницануудта, хүүгэдэй яслисэсэрлигүүдтэ, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын ба бэе махабадай соёлой бусад эмхи зургаануудта: пенси болон тэдхэбэринүүдтэ — дүн хамта 115608 мянган түхэриг гаргашалхаар тогтоохо.

Статья 5. Буряадай АССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет дотор гүрэнэй захиргаануудай органуудта 4694 мянган түхэриг гаргашалхаар тогтоохо.

Статья 6. Буряадай АССР-эй 1975 оной республиканска бюджедые оршо ба гаршын талаар 41.073 мянган түхэригөөр, 1976 оной январиин 1-дэ кассануудта мүнгэн жасын эрьесын хэмжээе 1400 мянган түхэригөөр баталха.

Статья 7. Аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын 1975 оной бюджедүүдые оршо ба гаршын талаар дүн хамга 121903 мянган түхэригөөр, 1976 оной январиин 1-дэ эдэ бюджедүүдээр кассануудай мүнгэн жасын эрьесые дүн хамта 4900 мянган түхэригөөр тогтоохо, тэрэ тоодо: (мянган түхэригөөр)

	1975 оной оршо ба гаршанууд	1976 оной январиин 1-дэ кассануудай мүнгэн жасын эрьесын хэмжээн
Баргажанай аймаг	4251	200
Баунтын аймаг	3381	160
Бэшүүрэй аймаг	4199	200
Зэдын аймаг	4708	220
Яруунын аймаг	3572	160
Загарайн аймаг	5259	250
Захааминай аймаг	5245	260
Кабанскын аймаг	8223	400
Хэжэнгын аймаг	3138	140
Хурамхаанай аймаг	3268	150
Хяагтын аймаг	7538	360
Мухар-Шэбэрэй аймаг	4106	200
Ахын аймаг	1120	50
Прибайкалиин аймаг	3447	170
Хойто-Байгалай аймаг	2310	100
Сэлэнгын аймаг	6149	300
Түнхэнэй аймаг	4256	200
Улаан-Үдын аймаг	4404	220
Хориин аймаг	3351	160
Улаан-Үдэ хото	39978	1000

Статья 8. Арад зоной олзобориһоо 1974 ондо ороһон налогһоо болон эрьесын налогой мүнгэнһөө аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын бюджедүүдтэ оруулха түлөөһэнүүдые иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

	Түлөөһэнүүдһээ оруулагдаха процентнүүд	
	арад зоной олзоһоо абтаха налогһоо	эрьесын налогһоо
Баргажанай аймаг	100	98,4
Баунтын аймаг	100	99,6
Бэшүүрэй аймаг	100	98,9
Зэдын аймаг	100	99,3
Яруунын аймаг	100	99,5
Загарайн аймаг	70	71,7
Захааминай аймаг	100	99,3
Кабанскын аймаг	100	48,5
Хэжэнгын аймаг	100	96,1
Хурамхаанай аймаг	100	98,6
Хяагтын аймаг	100	99,7
Мухар-Шэбэрэй аймаг	100	99,4
Ахын аймаг	100	92,6
Прибайкалиин аймаг	60	100,0
Хойто-Байгалай аймаг	100	96,3
Сэлэнгын аймаг	40	50,9
Түнхэнэй аймаг	100	97,5
Улаан-Үдын аймаг	100	39,7
Хориин аймаг	100	96,8
Улаан-Үдэ хото	30	47,6
Республикын	—	39,1

Аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын 1975 оной бюджедүүдтэ оруулагдаха түлөөһэнүүдые иимээр баталха:

а) колхозуудай олзоһоо ороһон налогой, кооперативна предприятинууд болон ниитын эмхи зургаануудай ажахын эмхинүүдһээ ороһон олзын налогой, хүдөө ажахын налогой, гэрлээгүйшүүлһээ, ганса бэе ба бага бүлэтэй СССР-эй эрхэтэнһөө, ой модонһоо ба 1975 оной мүнгэ-эд хэрэгсэл шүүхэ лотерейһээ ороһон мүнгэнэй 100 процентые үгэхэ;

б) 1975 ондо тараагдаха гүрэнэй 3 процентнэ дотоодой шүүбэритэ урьһаламжаһаа ороһон мүнгэнэй 50 процентые үгэхэ:

в) кооперативна болон олонниитын эмхи зургаануудай зөөриие һайн дураараа страховалһан, транспортаар ябаһан хүнүүдые уялгата ёһоор страховалһан, мүн бусад уялгата страхованиһаа ороһон мүнгэнэй 10 процентые, эд зөөриеэ страховалһанай түлөө арад зонһоо ороһон түлбэриин 50 процентые оруулха.

Статья 9. Буряадай АССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ болон һалбаринуудай комиссинуудай, залуушуулай хэрэгүүдэй ба байгаалиие хамгаалгын талаар комиссинуудай тэбшолонууд соо заагдаһан, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхалнууд ба ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэрээн тушаа тусхай шиидхэбэри абажа, Буряадай АССР-эй оршо ба гаршын балансда, министерствэнүүд болон захиргаануудай нэгэдхэгдэмэл сметэнүүдтэ, аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын бюджедүүдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй баталһан РСФСР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджедтэй, мүн Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, хубилалта оруулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

«АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛ ТУХАЙ РСФСР-эй ХУУЛИИН ХҮСЭНДӨӨ ОРУУЛАГДАҺАНТАЙ ДАШАРАМДУУЛАН, БУРЯАДАЙ АССР-эй ЭНЭЭНДЭ ХАБААТАЙ ХУУЛИТА ДҮРИМҮҮДЭЙ ХҮСЭЕЭ ГЭЭҺЫЕ МЭДЭРХЭ ТУХАЙ» БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **ингэжэ тогтооно:**

«Арадай гэгээрэл тухай РСФСР-эй хуулиин хүсэндөө оруулагдаһантай дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй энээндэ хабаатай хуулита дүримүүдэй хүсэеэ гээһые мэдэрхэ тухай» Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1974 оной октябриин 7-ной Указые баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН, ТРАНСПОРТЫН, ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ КОМИССИИН, ТҮСЭБЛЭЛГЫН-БЮДЖЕТНЭ КОМИССИИН БҮРИДЭЛДЭ ЗАРИМ ТЭДЫ ХУБИЛАЛТА ОРУУЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **тогтооно гэбэл:**

1. Загарайн аймагай Горхоной һунгуулиин округһоо дэбжүүлэгдэһэн депутат **Кораблев** Аркадий Ивановичай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, тэрэниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй промышленностиин, транспортын, хэлхеэ холбооной комиссиин гэшүүнэй уялгаһаа сүлөөлхэ.

2. Хэжэнгын аймагай Чисаанын һунгуулиин округһоо дэбжүүлэгдэһэн депутат **Ангархаев** Буда Дабаевичай Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрээр томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, тэрэниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин гэшүүнэй уялгануудһаа сүлөөлхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1973 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **ингэжэ тогтооно:**

180.869 мянган түхэригэй олзо доходтойгоор, 175.373 мянган түхэригэй гаршатайгаар, гаршаһаа олзын 5.493 мянган түхэриг үлүү байхаар Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй

ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШЫЕ ТОМИЛХО БА ТУШААЛҺААНЬ СҮЛӨӨЛХЭ ТУХАЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШЫЕ ТОМИЛХО ТУХАЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТРЫЕ ТОМИЛХО ТУХАЙ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗУУДЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталхаар **тогтообо:**

1974 оной августын 19-һөө:

нүхэр **Кораблёв** Аркадий Ивановичые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилхо;

нүхэр **Саганов** Владимир Бизьяевичые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын уялгануудһаа сүлөөлхэ;

нүхэр **Николаев** Базыр Иннокентьевичые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор томилжо, тэрэниие Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй тушаалһаа сүлөөлхэ;

1974 оной августын 27-һоо:

нүхэр **Ангархаев** Буда Дабаевичые Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

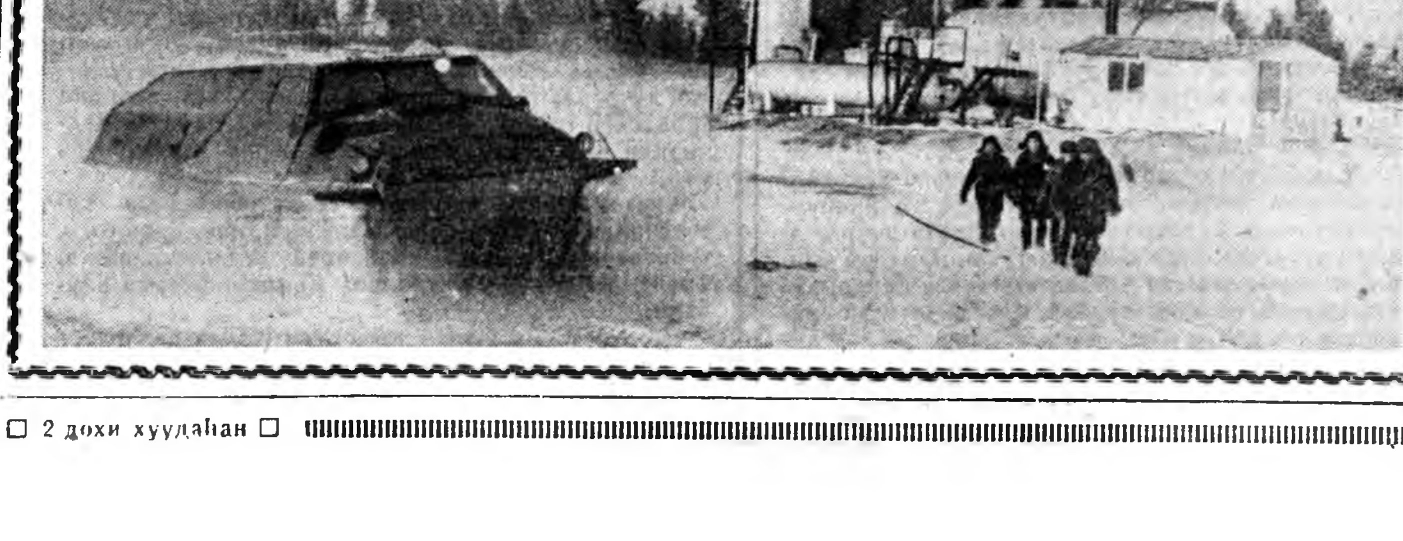
НҮХЭР И. Д. ЧЕРНЯКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СЕКРЕТАРЯАР ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **ингэжэ тогтооно:**

Улаан-Үдын аймагай Хүйтэнэй һунгуулиин округһоо дэбжүүлэгдэһэн депутат нүхэр **Черняков** Иван Давыдовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретаряар һунгажа, Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын уялгануудһаа тэрэниие сүлөөлхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ.
Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной декабриин 30.

ГЛАВТЮМЕНЬНЕФТЕГАЗАЙ олзоборилогшод 110 миллиард тонно нефть абаба.

Мүнөө эндэ 16 уурхай ашаглагдана. Тэдэнэй нэгэн, Толумска уурхайда энэ зураг буулгагдаа. Дээрэхи зурагта — «Шаимнефтиин» халаанай начальник А. В. Коченев.
ТАСС-ай фотохронико.

Танилсагты: Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ Татьяна Александровна Филимонова.

Татьяна Александровна эдеэ хоолой газарта эрхимээр ажаллахаһаа гадна пропагандын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Мүнөө хоёрдохи жэлээ научна коммунизмын программаар хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг кружогто 15 хүн ябалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **КПСС-эй гэшүүн, пропагандист Т. А. Филимонова.** С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БЭРХЭШЭЭЛНҮҮД ДАБАГДАА

Үнгэрһэн жэл яһала бэрхэшээл манда ушаруулаа. Июниин 28-һаа сентябриин 7 хүрэтэр айхабтар хуурай, халуун байжа, оройдоо 8 миллиметр шииг ороһон юм. Тиигэжэ гектар бүриһөө арайхан гэжэ 9.5 центнер ороохо тариан абтаа, бусад ургамалнуудай гараса бирагүй һэн.

Тиигэбэшье ган гасуурай урда гараа үргөөд байгаагүй, харин ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, ургасаяа абарха бүхы арга боломжоёо хэрэглэһэн байхабди. Илангаа сабшалангаа уһалха, үргэжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаһан байна. Тэрэнэй ашаар совхозой бүхы 2.212 гектар сабшалан дээрэһээ 40,5 мянган центнер үбһэн абтаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 18,3 центнер ургаса хуряагдаа. Эгээл баян ургаса 1-дэхи бригадын луговодууд Мунко Дашиев, Цыдып Шоймполов гэгшэд туйлаа. 220 гектарай тус бүриһөө 28,8 центнер үбһэ абаһан байха. Тэрэшэлэн луговодууд Дугар Банзаров, Бальжир Сандаков гэгшэд 229 гектар сабшалангай га бүриһөө 27,7 центнер ургаса хуряагаа. Луговод эхэнэр Хавронья Павловна Афанасьева даалгагдаһан 89 гектарай тус бүриһөө 27 центнер үбһэ ургуулжа шадаа.

Малшаднайшье яһала урагшатайгаар ажаллажа гараба. Тэрэнэй ашаар совхознай гүрэндэ һү, мяха, ноохо тушааха жэлэйнгээ социалис уялгануудые болзорһоо урид дүүргэнхэй. Бэлэдхэлэй пунктда 5.820 центнер мяхан, тэрэ тоодо 1.164 центнер шубуунай мяхан, 15.100 центнер һүн, 710 центнер ноохон гэхэ гү, али энэмнай урзанданайхиһаа 336 центнер ехэ мяхан, 2.100 центнер дээгүүр һүн, 74 центнер үлүү ноохон тушаагдаһан болоно. Хэрбээ тэрэниие 1970 онойхитой сасуулха болоо һаа, бүри дээгүүр б[...] ха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэн[...] тушаагдаһан продукциин ш[...] нар нилээд дээшэлээ. Бэл[...] хэлэй пунктда абтаһан үх[...] нүүд дунда зэргээр 354 [...] лограмм, хонид — 40, [...] хай — 125 килограмм та[...] һан байха юм.

Һү һаалиин Шэбэрт[...] фермын коллектив үнгэр[...] байгаа жэлдэ ажалай е[...] амжалта туйлаа. Эдэн[...] үнеэн бүриһөө 2.670 ки[...] грамм һү һааһан байна. Ф[...] мын түрүү һаалишад Д. Г[...] маева — 3.370 килограм[...] М. Цыбиков — 3.2[...] М. Конечных — 3.119 [...] лограмм һү үнеэн бүри[...] һаагаа. Совхознай бүхы [...] рээ үнеэн бүриһөө 1.850 [...] лограмм һү һааһан бай[...] юм.

Совхозой малшад энэ [...] лэй үбэлжэлгые эмхитэй һ[...] наар үнгэргэжэ байна. [...] най түрүү хонишод А. [...] Батуев, С. О. Параева, Г. [...] Дыршиков, В. Ш. Шагда[...] ва болон бусад шэнэ жэ[...] хонин бүриһөө хурьга г[...] жүүлхэ зорилго урдаа таб[...] хай.

Шэнэ 1975 оной бо[...] дээрэ гараад байхадаа со[...] хозой ажалшад социал[...] уялга абанхай. Гектар бү[...] һөө 16 центнер ороохо [...] ряа, 130 центнер кукур[...] зын ногоо, сабшалангай г[...] тар бүриһөө 18 центнер үб[...] абаха хүсэлтэй. Тиигэжэ г[...] рэндөө 35 мянган цент[...] таряа, 2 мянган центнер ха[...] таабха, 1000 центнер ово[...] 6.200 центнер мяха, 16 мя[...] ган центнер һү, 720 цен[...] нер ноохо тушааха зорил[...] той.

Һанаһандаа хүрэхын, һ[...] байһанаа абахын түлөө с[...] хозой коллектив шэнэ хү[...] тэйгөөр тэмсэхэ байһани[...] дамжаггүй.

Б. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй совхозой директор.

ХОЛИМОЛ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ЦЕХ

КПСС-эй ЦК-гай 1973 оной декабриин Пленум дээрэ холимол тэжээл бэлэдхэдэг промышленностиие улам саашань хүгжөөхэ гэһэн тогтоол абтаһан байгаа. Энэ тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэ колхоз, совхозуудта иимэ тэжээл бэлэдхэдэг өөһэдын цех барихада ехэ туһа хүргэхэ гэжэ һанагдана. Иимэ цехтэ орооһоной зүйлнүүдһээ, ногооной гурилһа, үбһэнһөө, һолоомонһоо болон белково, витаминна ба минеральна нэмэлтэһээ холимол тэжээл бэлэдхэжэ болохо. Иимэ аргаар холимол тэжээл бэлэдхэхэдэ, тэрэнэй шанар алдагдангүй удаан байдаг, малда таарама рацион зохёолгодо туһатай болохо үгэнэ. Бэлэн болоһон тэжээл хадагалха складууд бага газар эзэлхэ болоно. Тэжээл зөөхэ харгын гаршашье бага болохо юм. Тиихэдэ колхоз, совхозуудай иимэ цехүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгэ томо заводуудайхиһаа хямда байдаг. СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын «Гипронисельхоз» институдта колхоз, совхозуудта хэрэглэгдэхэ, нэгэ халаанда 10, 15, 30, 50 тонно холимол тэжээл бэлэдхэдэг элдэб цехүүдэй проект зохёогдоо. Иимэ цехүүд юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, нэгэ блок соо үйлэдб[...] риин таһагууд болоод хоё[...] гурбан үдэртэ хүрэхэ элд[...] зүйлэй тэжээл ба бэлэн б[...] лоһон холимол тэжээл ха[...] галха бункертай байна. Бу[...] кер доронь витаминна б[...] лон микронэмэлтэнүүд хэ[...] галагдаха аргатай. Энэ ц[...] хүүд ОКЦ гэжэ элдэб аг[...] гадуудаар хангагданхай ю[...] Иимэ түхэлэй цехтэ гра[...] лированна болон бутарх[...] тэжээл бэлэдхэхэдэ болох[...] Тэжээл бэлэдхэлгэ үргэл[...] дөө оньһожоруулагданх[...] Цехэй бункерай түхеэрэлг[...] хоёр аргаар; түмэр-бетон [...] магтайгаар, ханыень хири[...] сээр гү, али газаа талаһа[...] асбесто-цементээр хуш[...] данхай хүнгэн түмэр ар[...] тайгаар барижа болохо.

Шэнэ цехүүд ехэ багаһ[...] дулдыдан, 94 мянганһаа 1[...] мянган түхэригэй сэнтэй ю[...] Энэ хадаа иимэш[...] цех[...] дэй хуушан проектһээ [...] процент үнэгүй. Иимэ це[...] шата шатаар барижа эх[...] һэнэй һүүлээр 8—10 һа[...] үнгэрһэн хойно түрүүш[...] продукци үгэжэ эхилхэ ар[...] тай юм.

Е. ХМЕЛЬНОЙ,
«Сельское строительство» журналай таһагай редактор.

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЭЙНГЭЭ УРЯАГААР...

1944 оной февралиин эсэс [...]гаар Зэдын аймаг руу [...]лхеэ холбооной хүдэлмэри[...]гшэдэй тусхай харууһан [...]эрэ гүрэн түрын удхатай [...]елеграмма ерээ [...]лэй. Тэн[...]хи Сталинай нэрэмжэтэ [...]лхозой түрүүлэгшэ Пурба [...]ункуевич Мункуевта теле[...]рамма эльгээгдэһэн байгаа. Пурба Мункуевич ехэтэ [...]йхаба. Задалжа, анхарал[...]гаар уншахадань, нюдэд[...]энь дуһалнууд унахадал [...] бэлэй. Урдань нимэ ушар [...]гтэшье болодоггүй байгаа. [...]рүүлэгшын кабинедтэ суг[...]арһан колхознигууд Моск[...]аа ямар бэшэг ерээ гээ[...]б гэжэ гайхахын ехээр [...]лдаба. Колхозой пар[...]рг телеграммыень абажа [...]нгаар уншаба.

«Буряад-Монголой АССР, [...]дын аймаг, Борьёогой [...]мсовет. Сталинай нэрэм[...]тэ колхозой түрүүлэгшэ [...]хэр Мункуев Пурба Мун[...]евичта. Улаан Армиин [...]арай хүсэнүүдэй түлөө [...]наагаа зобожо байһанайт[...]й түлөө Улаан Армиин ба [...]рынгөө зүгһөө Танда, Пур[...] Мункуевич амар мэндые, [...]яр баясхалан хүргэнэб. [...] Сталин».

Иигэжэ холын Борьёогой [...]лын юрын ажалша хүн [...]рэн түрынгөө, партиингаа, [...]ад зонойнгоо үндэр сэг[...]лтэдэ хүртэһэн байгаа. [...]туу шэрүүн дайнда Эхэ [...]онойнгоо илалтые түргэд[...]н, энэ нүхэр өөрынгөө [...]нгэ зөөреэр дайшалхы [...]молет захижа, агаарай [...]одто бэлэглэһэн юм. Нимэ [...]атарлиг ябадал Пурба [...]ункуевич өөрынгөө зүрхэ[...] захиралтаар хээ. Хар[...]с дайсадтай буу барижа [...]лалдаашьегүй һаа, тэдэ[...]ие сохилтодо өөрынгөө [...]битые оруулһан байна [...]уу.

Пурба Мункуевич үгытэй [...]уу хүнэй бүлэдэ түрэлэн [...]. Бага наһандаа үншэржэ, [...]йтэн халуунине нилээд [...]өө һэн. Теэд һайн сэдьхэл[...]й, сагаан һанаатай хүнүүд [...]ахэй дээрэ олон ха юм. [...]нимэ хүнүүдэй нэгэн Иван [...]дуновой бүлэдэ Пурба до[...]он жэлдэ хүмүүжүүлэг[...]һэн юм. Мүнөөшье Пурба [...]ункуевич энэ юрын ород [...]лэ тухай ехэл һайн һайха[...]ар һанажа ябаһан зандаа. Тэрэ үедэ Дээдэ-Торидо [...]ргуули үгы һэн. Тиимэһээ [...]нор бэрхэ хүбүүн нюта[...]йнгаа ном бэшэг мэдэхэ [...]нүүдтэй нүхэсэжэ, эрдэм номдо һураһан юм. Эрдэм номдо шуналтай, нютагтань эмхидхэгдэһэн комсомолой ячейкын ажалда эдэбхитэй-гээр хабаададаг Пурба хүбүүн уданшьегүй нютагтаа хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болоо һэн. Пурба Мункуевич нютаг соогоо түрүүлэн колхоздо ороһон юм. Удаань хамтын хэрэгтэ хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлдэг энэ нүхэр «Арбижал» артелиин түрүүлэгшээр һунгагдаа. Энэ хүдэлмэридөө Пурба Мункуевич үдэр һүниие илгангүй, хамаг шадалаараа ажаллажа, түрэл артелиингээ хүгжэлтые түргэдхэлсөө һэн. Колхознигуудай ажабайдал һайжараа, түрүүлэгшынш дүршэл шадабари горитойхон нэмээ ааб даа.

1940 ондо аймаг соогоо эгээл гээгдэнги Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр нүхэр Мункуев һунгагдаа бэлэй. Энэл колхоздо хүдэлжэ байхадань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн эхилһэн юм. Дайнай түрүүшын үдэр Пурба Мункуевич аймагай военкомат ошожо, фронт эльгээхые гуйһан байгаа. Тиигэжэ тэрэ сэрэгэй албанда мордоо. Теэд баруун фронт ошожо, дайсадтай тулалдаха аза талаангүй байшоо. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй алба хэдэг частинь зүүн зүгтэ байрладаг һэн. 1942 ондо Совет правительство колхоз, совхозуудые бэхижүүлхын тула Улаан Армида алба хэжэ байһан хүдөө ажахын дүршэлтэй мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдые хүдөө нютаг эльгээхэ шиидхэбэри абаһан байгаа. Тиигэжэ Пурба Мункуевич нютагаа бусажа, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм.

Тэрэ үедэ энэ колхоз хүндэшэг байдалтай байгаа. Ноябриин гараад байбашье, 600 гаран гектарай таряан хуряагдаагүй байба. Хүдэлхэ хүн үсөөн, мори ба техникэшье хомор. Хэды тиимэ байбашье һаань, шэнэ түрүүлэгшэ үбгэд, хүгшэдые суглуулжа, саһан дороһоо таряа суглуулаад, 20 мянган пүүд орооһо фронт эльгээһэн юм.

Дайнай болонжо байһан газарһаа хэды холо байбашье, тэдэнэр хамаг һанал бодолоороо сэрэгшэдтэйгээ хамта байдаг һэн. «Хамаг юумэн фронтдо, хамаг юумээ илалтын түлөө» гэһэн эрмэлзэлтэйгээр бүхы колхознигууд хүсэ шадалаа гамнангүй ажалладаг бэлэй. Энэл үедэ өөрынгөө 100 мянган түхэриг самолёт бүтээлгэдэ оруулжа, Улаан Армида бэлэглэһэн колхозник Ферапонт Головатый гэгшын жэшээгээр Буряад оронноймнай ажалшадай дунда самолет, танкнуудые бүтээхын тула мүнгэ зоори суглуулга эхилһэн юм.

1943 оной эхеэр Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Базар Очиров 150 мянган түхэриг Улаан Армида бэлэглэһэн. Тэрэл аймагай «Улаан Үдэнгэ» колхозой һаалишан Долгоржаб Эрдынеева 160 мянган, Зэдын аймагай «Галай ошон» колхозой гэшүүн Цыбик Банзаракцаев 160 мянган, тэрэ аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Георгий Труднев 100 мянган, Тарбагатайн аймагай «Победитель» колхозой гэшүүд, фронтовигай һамган Павлина Васильева, комсомолец хүбүүн Филипп Болонев тус тустаа 100—100 мянган түхэриг самолет, танкнуудые бүтээлгэдэ оруулһан түүхэтэй. Энэ хадаа Улаан Армиин дайшалхы амжалтануудта Буряад нютагаймнай ажалшадай халуун харюу болоо бшуу. Иигэжэ республикымнай нютаг бүхэнэй ажалшад мүнгэ зөөриеэ илалтада зорюулан, Улаан Армида бэлэглэдэг байгаа.

Загарайн аймагай «Улаан Эрхирэг» колхозой түрүүлэгшэ Дампил Самжиев самолет бүтээлгэдэ 102 мянган түхэриг оруулһан байгаа. Самолет тушаалгын үедэ болоһон баяр ёһололой митингдэ олон хүн суглараа. Тэдэнэй тоодо Зэдын аймагһаа Пурба Мункуевич байлсаа.

Энэл митингын үедэ өөрынгөө мүнгэ зөөреэр самолет абажа, Улаан Армида бэлэглэхэ гэһэн бодол тэрэнэй толгойдо түрөө бэлэй. Пурба Мункуевич үгэ абаад, тобшохоноор иигэжэ хэлээ һэн:

«Түрэл Улаан Армида өөрынгөө мүнгэ зөөреэр дайшалхы самолет абаха хүсэлэнтэйб. Тиимэһээ республикын правительствые энэ хэрэгтэм туһалхые гуйнаб».

Һүүлээрнь Пурба Мункуевич нютагаа бусажа, һамгантайгаа, үхибүүдтэйгээ хөөрэлдэжэ зүбшөөд, гэрээ, бүхы малаа худалдаха гэжэ шиидэбэ. Түрэл гаралһаань, хани нүхэдһөөнь урьһаар абаһан 250 мянган түхэригөөрөө истребитель худалдажа абаһан юм.

1944 оной февралиин 28-да ехэ баяртай үдэр болобо. Тиихэдэ суглууһан мүнгөөрөө худалдажа абаһан самолёдоо Улаан Армида бэлэглэхэеэ Улаан-Үдэ хото Пурба Мункуевич бүлөөрөө ерээ бэлэй. Энэ үдэр хотын аэропортдо Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай колхознигуудай түлөөлэгшэд байгаа. Уданшьегүй митинг эхилбэ. Сэдьхэл хүдэлгэмэ оршон байдалда Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мункуевай, Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой түлөөлэгшэ нүхэр Зориктуевай, ВКП(б)-гэй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Болдогоевой хэлэһэн үгэнүүд холоһоо сууряатан дуулдаа һэн.

«Хархис дайсание даралхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүйбди. Бидэ илахабди! Манай эрэлхэг зоригто сэрэгшэд, холын тылдэ хүдэлжэ байһан ажалшад Коммунис партиингаа ударидалга доро шэнэ илалтануудые туйлахаар бэлэн», — гэһэн гүнзэгы удхатай үсөөхэн үгэнүүд тэрэ митинг дээрээ хэлэгдээ һэн.

Лётчик майор Стрижак Улаан Армиин зүгһөө самолёдуудые тушаан абаха зуураа, колхознигуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө һэн.

— Бата найдагты, хүндэтэ нүхэд! — гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Танай мүнгөөр бүтээгдэһэн эдэ самолёдууд олохон фашистнуудта үхэл асарха. Дайсад тэрьедэжэ шадахагүй!

Митингын һүүлээр колхознигуудай мүнгөөр бүтээгдэһэн самолёдууд агаарта дэгдэн гараа һэн. Лётчигууд өөһэдынгөө мэргэжэлэй эди шэди харуулжа, сугларагшадые ехэтэ гайхуулба. Агаарта ниидэжэ ябаһан самолёдуудые Пурба Мункуевич, тэрэнэй һамган Лубсама Цырендоржиевна, үхибүүдынь — Цырен-Ханда, Гомбо-Сүрэн сэдьхэлээ хананглар шэртэжэ байгаа бэлэй. Удангүй холын Буряад оронной юрын бүлын зөөреэр бүтээгдэһэн самолет дайсадые хюдан, Илалтын үдэрые дүтэлүүлээ ха юм.

* * *

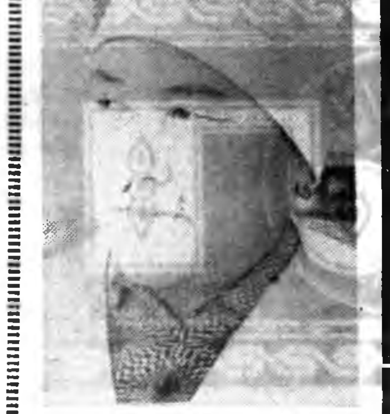
Пурба Мункуевич Лубсама Цырендоржиевна хоёр мүнөө Дээдэ-Ивалгада ажаһуудаг. Үнинэй пенсидэ гаранхайнууд, тиимэһээ ашанараа хүмүүжүүлгэдэ хамһалсана. Шадал соогоо ниитын ажалда хабаадалсана. Тэдэнэй бүлэдэ хүн зон ходо орожо байдаг. Үнгэрһэн дайнай хүндэ жэлнүүдые тэдэнэр һанан, удаан хөөрэлдэдэг заншалтай.

Д. ЦЫРЕНОВ,
КПСС-эй обкомой архивые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: самолёт тушаалгын үе. Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Пурба Мункуевич Мункуев (зүүн гарта), Улаан-Үдын авиазаводой лётчик майор Стрижак, Мункуевтанай үхибүүд — Цырен-Ханда, Гомбо Сүрэн, Лубсама Цырендоржиевна.

(1944 ондо абтаһан зураг).
С. БАЛДУЕВАЙ буулгабари.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ХОЛЫН МАЛШАДЫЕ БАЯСУУЛАГША

Үбэлэй хүйтэн үдэр бүри улам шангадана. Малшад, хонишод үбэлжэлгын халуун хаһада һайнаар бэлдээд, сүлөөгүй ажаллажа байна. Холын буусануудта байрладаг малшад түб тосхоной магазинда ерэжэ, эдеэ хоолой зүйл, эгээ түрүүн хэрэглэгдэдэг эд бараанай зүйлнүүдые абаха аргагүй байдаг гээшэ.

Эгээл энэ үедэ Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой Хара-Хужар тосхоной магазинай наймаалагша Зоя Шойсороновна Арабжаева холын малшадай эрилтэ гүйсэд хангахын тула ехэхэн ажал ябуулдаг юм. Тэрэ үшөө намар байхада малшадта юун хэрэгтэйб гэжэ мэдээд, райпогой правлениидэ ерэжэ, захил хэдэг заншалтай. Һүүлээрнь хада уулануудай ара, үбэрөөр байрлаһан малшадта ошожо, захиһан юумыень хүргэдэг гуримтай.

Мүн малшадай холын буусануудта багахан лавкануудые эмхидхэгдэнхэй. Тэндэнь сай, дабһан, зуруул, тамхин болон үргэн хэрэглэлэй бусад эд бараан байдаг.

Һаяшаг Зоя Шойсороновнагай хүдэлдэг магазинда ороо һэм. Досоонь дулаахан, ариг сэбэр, оролдосотой бэрхэ хүн эндэ хүдэлдэг гэжэ гансата ойлгохоор. Прилавкын саана сагаан халаад үмдэһэн наһатайшаг эхэнэр сугларһан хүнүүдтэ эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые шуран түргэнөөр наймаалжа байгаа һэн.

Энэ нүхэр 23 жэлэй туршада наймаалагшаар ажаллана. Мэргэжэлээ хүндэлдэг, оролдосо ехэтэйгээр ажалладаг дээрэһээ тэрэ нютагайнгаа зоной дунда хүндэтэй, суутай болонхой. Тиимэһээ хүн зоной үдэр бүриин эрилтэнүүдые һайса мэдэдэг, гүйсэд хангахын түлөө оролдодог юм. Зоя Шойсороновна үнинэй коммунист. Энэ үндэр нэрэ зэргэеэ дээрэ үргэжэ ябана.

1974 оной һэра бүхэндэ эд бараанай эрьесын түсэб Зоя Шойсороновна хододоо 115—120 процент дүүргэжэ байгаа.

Д. ДУГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наймаалагша Зоя Шойсороновна Арабжаева.

Авторай фото.

Ахын аймаг.

Сошордомо дохёо

НОБШОРЬОН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД, УНЖАГАЙРЬАН БАРИЛГА

Сэлэн-Дүүмын дунда һургуулиин шэнэ байшангай һуури табигдаһаар долоон жэл болохонь. Энэ һургуулиин барилга тухай шанга-хан хөөрэлдөөн гараһан, бэшэгдэһэншье байха. Барилгые эрхилэгшэд Михаил Иннокентьевич Антонов, Владимир Дмитриевич Калашников гэгшэд бүри зунай урин дулаан байхада:

— Һанаагаа бү зобогты. Һуралсалайнгаа шэнэ жэлэй эхиндэ шэнэхэн һургуулидаа орохол байхат. Харин барилгашадтаа али болохоор туһалбалтнай зүйтэй байха, — гэжэ найдуулаа бэлэй.

Сэлэн-Дүүмыа хүн зон: түрэлхид, һургуулиин шабинар, багшанар хабар, зунай, намарайшье сагта барилгашадта ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн. Тиигэншьегүй яахаб даа. Гурбан дабхар шэнэ һургуули соогоо номоо үзэхэ, ажаллаха үхибүүд болон багшанар, түрэлхидшье, аһан шадалаараа барилга дээрэ ажаллаһан юм.

Һуралсалай шэнэ жэлшье ерэжэ, сентябриин нэгэндэ хонхошье жэнгирээ һэн. Гансал гасалан — шэнэ һургуулиин тулхюур үгтэбэгүй. Шэнэ һургуули мүнөө болотор «баригдажал» байһаар. Барилгын дүүрэхые хүлеэжэ сүхэрһэн ехэшүүл, багашуулшье урмаа хухаранхай, угаа ехэ гомдолтой. Теэд һүүлэй үедэ, хүйтэнэй шангархада, эндэ оньһон техникэ түэрхээ, олон барилгашадшье шууялдахаа болинхой. Аали номгон байдал үзэгдэнэ. Мүнөө энэ ехэ барилга дээрэ хоёр дархашуул, 18 шулуушад үлэнхэй. Энэнь ямар удхатайб? Тайлбарилаад үзэе.

Мянга гаран һурагшад хуушарһан хаб хара байшандаа һураха баатай болоно. Үһээгэйнь үргэбшэнүүд, шалынь хабтагайнууд умхиршэнхэй, спортын залайнь хананууд эндэ тэндээ хазайжа, үнгэ зүһөө хубилшанхай. Шлагаар шудхагдаһан корпусуудай ханануудынь зарим газартаа түгдэржэ, шууражa, хахаржа байна. Эдэ бүгэдэ Сэлэнгын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой зүгһөө зарлагдаһан комиссиин акт соо оло дахин тэмдэглээтэй. Гэед һургуулиин барилгые түргэдүүлхын тула шанга хэмжээн мүнөө болотор абтанагүй. Миил хубхай хооһон хөөрэлдөөгөөр дууһашана.

Һургуулиин хэшээл эхилээдшье байхада, түрэлхид, багшанаршье октябриин һайндэр болотор һургуулимнай барилгэ дүүрэхэ юм гэжэ хэлсэгшэ һэн. Классуудаа, кабинедүүдээшье хубаажа, сонхо сожоёошье угаажа һанаагаа амарагша бэлэй. Харин һайндэрэй урдахана ноябриин зургаанда шэнэ һургуулиин 520 батарейнуудтэһэ хүргэгдэшэһэн байба. Ямар шалтагаанһаа иимэ аюул тохёолдооб? Арадай хиналтын хүдэлмэрилэгшэд тодорхойлхо юм бээз. Одоо сожоо татахагүй, хашан шархаа барилгашад гэхэ юм гү, али уялгадаа хайхарамжагүй хандадаг хүнүүд иимэ юм гү? Энэ хүргэгдэһэн батарейнүүд болон соргонуудай үнэ сэнгые тодорхойлбол, хэдэн мянган түхэригэй болохо юм.

Энэ барилгын эхилһэнһээ хойшо иимэ баримтанууд яһала үзэгдэһэн. Жэшээнь, гурбан жэлэй туршада нэгэдэхи дабхарай зүүн талын хахадшье дүүргэгдээгүй. Арай гэжэ хэһэн юумэеэ гурба дахин эбдэжэ, дахин хэхэ баатай болоо һэн. Тиихэдэ мүнөө баригдаад байһан һуралсалай корпусой классууд болон кабинедүүдтэ орожо харахада, барилгын шанар ехэ муу: рамануудынь нарин нягтаар һуулгагдаагүй, шалынь хабтагайнууд һайса хашагдаагүй, нүхэтэй габатай, үүдэнүүдынь гажашанхай.

— Үнгэрэгшэ зундаа нэрэтэй солотой түлөөлэгшэд ерэжэ барилгын шанарые хинан хаража, зүбшэн хэлсэжэ ошодог һэн. Теэд юугээ харадаг түлөөлэгшэд байһан юм, бү мэдэе, — гэжэ тус һургуулиин директор Цыден Цыренович Зориктуев хөөрэнэ.

Һургуулиин барилга ахилһанһаа хойшо долоон жэл шахуу болобошье, энэ барилга үрдынхидаал унжагайрһаар. 697-дохи ПМК-гай, 823-дахи СПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд Михаил Антонов, Владимир Калашников гэгшэд даалгагдаһан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандана гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Эдэ хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө барилгын бүтээсые, мүн шанарыень оройдоо шалгадаггүй байһаниинь балшыса элирнэ бшуу. Барилгашадай журам угаа һула. Тиимэһээ ажалайнь бүтээсэ бирагүй. Архи, тамхи намнаашадынь бэшэндээ һаад тойбо хэнэ, барилгын хүдэлмэри һаатуулна. Жэшээлхэдэ, барилгын эхилһэнһээ хойшо зургаан прораб, долоон мастер һэлгэгдээ.

Хэрбээ энэ янзаар, иимэ журамтайгаар барилга ябуулха болоо һаа, шэнэ һургуулиин барилга ойрын сагта дүүрэхэнь мэдэгдэнэгүй. Һуралсалай гол байшангһаа гадна, теплицын, котельнын, спортивна городогой барилга эндэ хараалагданхай. Мүнөө үедэ юу харанабибди? Баригдажа дүүрэһэн һуралсалай корпусто ороходо — тэһэрхэй батарейнууд, соргонууд, сэб хүйтэн гэр. Баригдажа эхилһэн аад, мүн лэ хаягдашаһан баруун корпусые харанабди. Барилгын талмай дээрэ бутарһан хирпиисэ, түмэр түдэгэ обооржо хэбтэнэ. Баригдажа байһан байшан бэшэ, харин задалагдажа байһан гэр шэнги харагдана.

Энэ һургуулиин барилгые һаатабаригүй ябуулха онол арга, зүб шиидхэбэри хэзээ хэгдэхэ гээшэб? Хии хаягдаһан хэдэн арбаад мянган түхэригые хэндэ тохолтойб? Энээн тушаа арадай хиналтын Сэлэнгын аймагай комитет ямар хэмжээ абахаб?

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Т. К. ТРУХНИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын совет органуудта олон жэлэй турша соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Прибайкалиин аймагай ажалшадай депутадуудай поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Татьяна Калистратовна **Трухнинае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1975 оной январиин 3.

ХҮДӨӨ НЮТАГАЙ ҺОНИН

БЕРЕЗНЯКИИН ТҮХЭЛ ШЭНЖЭ ХУБИЛНА

ЮЖНО-САХАЛИНСК. «Сахалингражданпроект» институдай архитектурно-түсэблэлгын мастерскойдо Сахалинай область доторхи хүдөөгэй түрүүшын туршалгын жэшээтэ тосхоной проект табигдажа дүүргэгдэбэ. «Комсомолец» совхозой отделениин харьяата Березняки тосхоной һуури дээрэ иимэ барилга шэнэ жэлдэ хэгдэжэ эхилхэ юм.

Эндэ 850 хүн ажаһуудаг. Олонхи гэрнүүдынь халуун ууралаар дулаасуулагдана, мүн ваннануудтай. 270 үхибүүнэй һураха 8 жэлэй һургуули, библиотекэ, хүүгэдэй саад, гурбан магазин, медпункт бии. Тэдэнһээ гадна, удаа дараалан урилагдаха хуушан гэрнүүд мүн лэ үсөөн бэшэ юм. Эдэнэй орондо бууса шадарай газартай хоёр дабхар байшангууд, совхозой конторотой ниитын түб, һургуулиин спортын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд, соёлой ордон гэхэ мэтэ баригданхай. Хүн зоной ажаһуудаг ба үйлэдбэриин газарнууд таримал модотой талмайгаар хубаагдана.

АВТОБУСООР МОСКВА ОШОНО

САРАНСК. Түгэс түхеэрэлгэтэй «Икарус» гэжэ автобус Саранскһаа Москва хүрэтэр түрүүшынгээ рейснүүдые хэжэ эхилбэ. 200 километрэй зайтай Саранск-Нозые Выселки гэжэ автомагистралиин ашаглалгада ороһонһоо хойшо иимэ арга бии болоо. Москва-Куйбышев гэһэн шоссей харгытай нэгэдэн, оронной шоссейнэ бусад харгынуудтай холбогдоно.

Городуудай машинанууд, түхеэрэлгэнүүд, үтэгжүүлгэ болон промышленна эд бараан колхозууд, совхозууд тээшэ, хүдөөгэй — мяхан, һүн, овощ, фрукт болон хүдөө ажахын бусад продуктнууд городууд, тээшэ шэнэ харгыгаар эльгээгдэдэг болонхой.

ХҮДӨӨГЭЙ ХЭРЭГЛЭГШЭДТЭ

СИМФЕРОПОЛЬ. Молодёжное тосхоной улад зондо зорюулагдажа һая нээгдэһэн ехэ магазинай наймаалагшад үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэгээр худалдаба. Магазинай тагууд дээрэ хамаг юумэн — ниидхэһээ эхилээд, үнгэтэ телевизорнүүд хүрэтэрөө хуу бии.

Яркое поле, Ленино ба бусад һуурин тосхонуудай шэнэ магазинууд Шэнэ жэлэй урда тээ ажалшадые элдэб зүйлнүүдээр хангажа эхилээ.

Эд бараагаар, эдеэ хоолоор, спортын, ажаһуудалай хэрэглэмжын элдэб зүйлнүүд дээр ажалшадые хангахын тула областиин кооператорнууд 2.125 шахуу магазин нээнхэй.

ХАБСАРГАГДАМАЛ МАГАЗИНУУД

КУРСК. Түрүүшын хабсаргагдамал магазин Моква тосхондо нээгдэбэ. Тэрэнэй бүхы хэрэгсэлнүүдынь Московско областиин Софринско заводто керамзит-бетоноор бүтээгдэнэ. Магазинай худалдаа хэхэ зал соо эд бараанай, эдеэ хоолой таһагууд бии. Доторхи хамаг түхеэрэлгэнь улад зоной эд бараа өөрөө шэлэн абахаар тааруулагданхай.

Иимэ магазин хабсаргахада, онсо оньһон хэрэгтэй бэшэ: автомобилиин лэ кран хэрэглэгдэхэ юм.

Курскын облпотребсоюз иимэ 15 магазин энэ жэлдэ худалдажа абаа.

АЖАҺУУДАЛАЙ ШЭНЭ БАЙШАН

КРАСНОДАР. Гол харгыһаа холо оршодог, Кубаниин Белая глина гэжэ тосхоной ажалшад элдэб юумэ худалдан абахын тула город ошохо гэжэ тухашархаяа болихонь. Хүдөөгэй ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха шэнэ байшангай дүй дүршэлтэй мастернууд хубсаһа хунар, костюм, плати, гутал гэхэ мэтые оёдог болобо. Мүн лэ эндэ ажаһуудалай техникэ, радио-телевизионно аппаратура заһабарилагдаха.

Кубаниин станица, һуурин тосхонуудта мүнөө хүдөөгэй ажаһуудалай 214 байшан, захил тушаан абаха 236 пункт хүдэлмэрилнэ.

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ТҮСЭБӨӨР

КИШИНЕВ. Лазовско районой эртэ урдын Пепены гэжэ молдаван тосхондо худалдаа наймаанай ехэ бүлэг барилга ашаглалгада оробо. Эдеэ хоолой, эд бараанай магазинуудтай, столовотой хоёр дабхар байшангай проектые архитекторнүүд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тусхай захилаар бүтээгээ. Мүн лэ колхозой социальна хүгжэлтын түсэбэй ёһоор баригдаһан соёлой байшантай зэргэлүүлээд худалдаа наймаанай түб бии болгогдоо.

Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо дүн хамта потребкооперациин 300 шахуу предприяти — худалдаа наймаанай комплекс, тусхай мэргэжэлтэй томо магазинууд хүдөө нютагуудта нээгдэнхэй.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ЗУУН ТҮБ

АЛМА-АТА. Тургайска областиин Есильскэ районой «Московский» совхоздо хүдөөгэй худалдаа наймаанай ехэхэн түб эмхидхэгдээ. Универсальна магазин, гастроном, столово, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха райкомбинадай филиал тэрэнэй бүридэлдэ ороно. Хубсаһа худалдажа абахаяа холын тосхонуудһаа ерээд оройтоһон хүнүүдэй хоноха гостиницашье нээгдэнхэй.

Энэ хадаа юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо Казахстанда баригдаһан хүдөөгэй худалдаа наймаанай зуудахи түб болоно. Тэдэнэй тус бүридэнь промышленна, эдеэ хоолой товарнууд үргэнөөр худалдадаг байна.

(ТАСС-ай корр.).

хилын саанаһаа

телефон·телеграф·радио

ГАВАНА

Жэлэй шухала үйлэ хэрэгүүд

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Сүлөөтэ аралда эрэлгэ үнгэрһэн жэлдэ Кубын политическэ байдалда шухала ушар хэрэг болоһон байна гээд оронной хэблэл, радио ба телевидени сэгнэнэ. 1974 оной январь һарада албанай хэрэгээр ерэһэн ушарай түүхэтэ удха шанартай байһые тэмдэглэхэдээ, «Хувентуд ребельде» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Кубын арад, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарие хүндэмүүшэ халуунаар угтахадаа, Ленинэй Эхэ орондо инаг дуратай байһанаа мэдүүлбэ. Кубын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь, Революционно правительствын премьер-министрэй нэгэдэхи орлогшо Рауль Кастрын 1974 оной февраль-март һарануудта хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда, мүн хэдэ хэдэн бусад социалис оронуудта ошожо, хөөрэлдөөнүүдые хэһэниинь үнгэрһэн жэлэй гол шухала үйлэ хэрэгүүд болоно».

БУЭНОС-АЙРЕС

АРГЕНТИНЫН КОМПАРТИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

КПА-гай байгуулагдаһаар 57 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Аргентинын Коммунис парти мэдүүлгэ тунхаглуулба. Энэ үе соо партиин бэелүүлһэн ажал ябуулгын дүнгүүд документ дотор согсологдоһон, орон доторхи политическэ байдалда шэнжэлэл хэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ капиталис байдал ехэ хүшэр бэрхэшээлдэ орожо байна гээд КПА-гай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Тиин социализм бата найдамтайгаар урагшаа дабшана. Латиин Америкын оронуудта шухала хубилалтанууд хэгдэжэ байнхай. 1973 ондо болоһон һунгалтын үедэ Аргентинын арад зон орон дотороо демократическа хубилалтануудые хэхэ программын түлөө, латифундистнуудай ба империалис монополинуудай дарлалта, мүлжэлгэдэ эсэргүүсэн, дуугаа үгэһэн байна. Энэ хүдэлөөень коммунистнууд шууд сэхээр дэмжээ.

Хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудһаа 1973 ондо эхилэгдэһэн демократическа хубилалтануудые сахин хамгаалхын түлөө тэмсэхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй совет арадта эльгээһэн Шэнэ жэлэй амаршалга гадаадын хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Франциин «Юманите» газетэ амаршалгын текстые дэлгэрэнгыгээр толилходоо, Советскэ Союз аха дүү социалис оронуудтай хамта КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гээд тэмдэглэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй ФРГ-гэй, США-гай, Франциин ба бусад гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүдынь арадуудай хоорондохи харилсаае һайжаруулгада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүтэмжэтэй һайн туһа хүргэнэ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ ГДР-эй ажалшад али бүхы талаар ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ мэдээсэнэ. Социализм манай орондо шэнэ амжалта, илалтануудые асарха гэһэн этигэл найдабаритайгаар ажаһуугаабди, ажаллаабди. Тиин энэ этигэл найдабаримнай бүрин харюулагдаа. ГДР-эй тоогдоһон жэлдэ национальна олзо доходнай 22 миллиард маркада хүрэдэг байһан һаа, 1974 ондо 134 миллиард маркада хүрөө. Жэлэй турша соо ГДР-эй хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ажабайдалай хэмжээн нилээд дээшэлһэн байна.

Фашизмһаа манай оронной сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойе энэ жэлдэ һайндэрлэхэбди гэжэ Венгриин «Непсабагшаг» газетэ бэшэнэ. Социалис байгуулалтын замаар Шэнэ жэлдэшье дабшаха байһамнай элитэ.

(ТАСС).

ЛОНДОН

ШАХАРДУУ ШАНГА БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛАГДАНА

ТАСС

Советскэ Союзай, бусад социалис гүрэнүүдэй эб найрамдалта политика бэелүүлһэнэй ашаар, дэлхэй дээрэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хэлбэришэгүйгөөр ургаһанай ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ «хүйтэн дайнай» үе зайсуулагдажа, шахардуу шанга байдал һулаируулагдажа байна гээд Англиин «Лейбор мансли» журналай январь һарын номерто толилогдоһон статья дотор онсолон заагдана.

Советскэ Союзай, США-гай хоорондохи харилсаае аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гээд журнал тэмдэглэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай Президент Дж. Фордтой Владивосток шадар уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүдынь шахардуу шанга байдалай һулаируулагдажа байһые элирхэйлэн батална.

«Владивосток шадар гар табигдаһан совет-американ хэлсээн һаяын жэлнүүдтэ хоёр оронной хоорондохи харилсаа холбооной тодорхой программа болохо байна», — гэжэ статья соо хэлэгдэнэ.

Л. И. Брежневэй Парижда ерэжэ, Франциин Президент Жискар д'Эстэнтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд һүүлэй һаранuудай турша соо Европо түбидэхи байдалай һайжаралда һайнаар нүлөөлһэн байна.

КАИР

ДҮТЫН ЗҮҮН ЗҮГТЭХИ БАЙДАЛЫЕ ГУРИМШУУЛХЫН ТУЛА

ТАСС

Египедэй гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Фахмиин, АРЕ-гэй сэрэгэй министр генерал-полковник М. А. Г. Аль-Гамасиин хани ёһоной албанай хэрэгээр Москвада ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэһэн тухайнь «Аль-Ахрам» газетэ бэшэнэ. Хоёр оронной хоорондохи харилсаае һайжаруулха тухай асуудалнууд хөөрэлдөөной үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалаар Женевэдэхи эбэй конференциие зарлаха тухай асуудал хаража үзэгдэһэн байна. Иимэ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, амгалан тайбанаар ажаһууха асуудал шиидхэжэ болоно гээд «Аль-Ахрам» газетэ тэмдэглэнэ.

Араб оронуудай ба Советскэ Союзай хоорондо хёмороо зүришэлдөө гаргаха дуратайшуул үшөөл дайрадажа байһаар гээд газетэ мэдээсэнэ.

Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Каирта, Дамаскда, Багдадта ерэхыень хойшолуулһан тухай шиидхэбэри дүрбэн талын үгэеэ ойлголсоһоной ашаар хэгдээ гээд «Аль-Ахрам» газетэ тэмдэглэнэ. Москвада үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд, совет-араб уулзалгын саашадаа амжалтатайгаар үнгэрхэ байһыень элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ газетэ бэшэнэ. Албанай хэрэгээр ерэлгые хойшолуулһан ушар манай оронуудай хоорондохи һайн харилсаанда муугаар нүлөөлхэгүй.

ДАМАСК. (ТАСС). Женевэдэхи конференциин хүдэлмэриие һэргээхэ, Палестиные сүлөөлхэ эмхиин энээндэ хабаадаха эрилтэтэй совет-египет хамтын мэдүүлгые Сириин газетэнүүд тунхаглаба.

Конференциин хүдэлмэриие дары түргөөр һэргээхэ Дүтын Зүүн зүгтэ бата эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлхэ юм гээд хэблэл тэмдэглэнэ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Хальмаг драматургын зүжэг.*
- **Элдэб һонин.**
- Арадай аман үгын абдарһаа.

ТЕАТР

ЭХЫН ЗҮРХЭН ТУХАЙ

Хальмагай мэдээжэ уран зохёолшо Алексей Балакаевай «Эхын зүрхэн» гэжэ зүжэг Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрта хоёрдохи жэлээ табигдажа байна. Үнгэрэгшэ зун энэ зүжэгтэй хүдөөгэй хүн зон танилсаһан байха. Мүнөөшье ехэ урагшатайгаар харуулагдаһаар. Үнгэрһэн зун манай Улаан-Үдэдэ театр шэнжэлэгшэдэй, драматургнуудай зональна семинар боложо, энэ зүжэгые алишье талаһаа һайн гэжэ тэмдэглэһэн.

Режиссер Ц. Цыренжапов энэ зүжэгые найруулан табиһан юм. Хүнэй һайн һайхан тала онсо тэмдэглэгдэжэ, поэзиин уянгата мүрнүүд мэтэ ханхинан зэдэлээ бэлэй. Арадай сэсэн мэргэн аман зохёолой гэхэ гү, али гайхамшагта үльгэрэй удхаар бэшэгдэһэн зүжэг дотор эхын дэлгэр һайхан сэдьхэлые зураглан харуулна. Залуу артистнууд, жэшээнь, М. Елбонов, М. Зориктуева, Г. Жапхандаева (Пүрбэ ба Минджя), Л. Егорова, Н. Токуренова (Шарка), Д. Базарон болон бусад иланганаа һайнаар наадана. Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ элдэб янзын юумэн болодог, хүнэй ажабайдалда хүлеэгдээгүй ушарнууд тохёолдодог юм гэжэ һануулна. Һайн муу хоёр мүргэлдэжэ, һайниинь илажа гарана. Зүжэгэй шэмэглэл гоёолто, бүхы хубсаһа хунар аятай зохидоор, нюдэндэ дулаанаар харагдана. Залуу уран зурааша В. Тевелевой бэлигтэй шадамар байһые харуулна.

Һаяшаг энэ зүжэгтэ хубилалта болоо. Ушар юуб гэхэдэ, эхын рольдо РСФСР-эй арадай артистка Найдан Гендунова наадажа, шэнэ һудал оруулаа. Буряад драмын театрай хүгжэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулһан, үндэһэ табилсаһан Найдан Гендуновагай бэлиг шадабарине һайн мэдэнэбди. Ород ба совет классигуудай, мүн буряад драматургнууд Х. Намсараев, Н. Балдано, Д. Батожабай, Ц. Шагжин болон бусадай бэшэһэн зүжэгүүдэй гол рольнуудта наадажа, эхэнэрнүүдэй ялас гэмэ, хэзээдэшье мартагдашагүй образуудые гаргаһан байна.

Ц. Шагжинай «Будамшууда» Пиглай хүгшэнэй рольдо наадаһые мартажа болохо аал! Үгыл хаш даа. Энэ образ нюдэндэм эли тодоор харагдахадал гэдэг. Москвада болоһон Буряадай искусствын ба уран зохёолой хоёрдохи декадые тон эли һананаб. Москвагай бага театрай филиалда «Будамшуу» табигдажа байгаа. Зүжэг буряад хэлэн дээрэ табигдаа һэн. Тиигэбэшье хүн зон зал соо багтахыса сугларанхай, зүжэгэй ябаһые алдангүй хараха юм. Гайхахаар юун байхаб даа. Зүжэгэй герой бүхэн хүниие энеэлгэжэ, баясуулжа байгаа бшуу. Зүгөөр артистын хайшан гэжэ дуугархые анхарангүй, харин яажа наадаһыень хараһан, һонирхоһон шуу. Пиглай — Н. Гендунова, Һорни — Ч. Генинов хоёр хүнүүдые ехэтэ һонирхуулһан байна. Энэ зүжэгэй гол түлэб удхые тайлбарилаадшье яалайбди, булта мэдэнэ ха юм. Артистнарай наадан ёһотой баяр асараа бэлэй.

РСФСР-эй арадай артистка Н. Гендунова урданай баянай хяһуур хатуу талые элишэлэн харуулжа, хүнэй үзэн ядахаар шүүмжэлһэн байна. Тиигээд ерэхэлээрээ. Пиглай — Н. Гендунова хэзээдэшье дабтагдашагүй, онсо өөрын шарайтай, түхэл маягтай, абари зантай образ болоно ха юм.

Найдан Гендунова 1965 ондо пенсидэ гараа һэн. Тиигэбэшье театртайгаа холбоо барисаагаа таһалаагүй, хамаг хэрэгүүдээрнь һонирхожо, сэдьхэлээ зобожо ябадаг. Залуу артистнарай ажал хэрэгээр ходо һонирхожо, наадыень хараха, зүбшэл заабари үгэхэ юм. Энэ жэл өөрөөшье тэсээгүй, театртаа хүдэлхөө ерээ һэн. Тэрэниие булта хани халуунаар угтажа, дундаршагүй баян дүй дүршэлдэнь һурахые оролдоно. Сэхыень хэлэхэдэ, театрай ажал захадашагүй ехэ. Москвада, Хальмагта гастрольдо ошохо түсэбтэй. Мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ, сүлөөгүй ажаллажа байна. Владивостогой искусствын институт бүлэг хүбүүд, басагад энэ жэлдэ дүүргэжэ ерэхэнь. Залуу артистнарые уран бэлигтээ һургаха, шэнэ рольнуудта наадуулха гээшэ ахамад нүхэдэйнь нангин уялга болоно.

— «Эхын зүрхэн» гэжэ зүжэгэй гол рольдо — Эхын рольдо наадахань ехэл һонин, һонирхолтойшье байна. Пүрбэ гэжэ хүбүүнэйм рольдо артист М. Елбонов наадажа, бэлигтэй бэрхэ байһанаа харуулаа. Тиихэдээ бэримни (Минджя — М. Зориктуева) аялдар зөөлэн абари зантай, һайхан сэдьхэлтэй байна. Хүбүүнэйм уйдхар зоболон нэн түрүүн минии уйдхар зоболон гээшэ. Һанаа амархан байжа болохогүй, хамаг зоболонгыень халан абалсажа, зүрхэндөө дүтөөр хадуужа ябадагби, — гэжэ Н. Гендунова хөөрэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Эхын рольдо Буряадай мэдээжэ артистка наадажа, энэ зүжэг бүришье һонирхолтой болоо. Ажалдань амжалта хүсөөд, олон тоото харагшадые ходо баясуулжа ябахыень юрөөе!

А. ПОЛИТОВ,
театр шэнжэлэгшэ.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

Түрүүшын алхамууд.

Намарай һүни.

В. ЦЫДЕНОВЭИ
зурагууд.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ ХАРУУЛБА

Ахын аймагай арадай те[illegible] һаяхан монгол драматург [illegible] Сандагжабай «Мүнхэ зул[illegible]» гэжэ зүжэг нютагайхидтаа ха[illegible]руулба. Аймагай ажалшад[illegible] депутадуудай Советэй гү[illegible]сэдкомой культурын таһаг[illegible] даагша В. Бильтагуров зүж[illegible]гые буряадшалһан юм. Гушаа[illegible] онуудта Монголой Арада[illegible] Республикын нэгэ нютагта б[illegible]лоһон уйлэ ушарнууд энэ зү[illegible]жэг соо харуулагдана. Түр[illegible] үзэл бодолтой ревсомол х[illegible]бүүн Дамба (артист Вл. Ар[illegible]хаев) яһала ехэ ажал хүдэ[illegible]мэри ябуулна. Тэрээндэ Шл[illegible]пин (артист Вл. Путункеев[illegible]) Туя (артистка Л. Будаева[illegible]) гэгшэд ехэ туһална. Һүүл[illegible] һүүлдэ Балбаа баян (арти[illegible] В. Дамбуев), Гард (арти[illegible] В. Шагдуров), тэрэнэй һамга[illegible] Бальху (артистка С. Мункон[illegible]ва), басаган Бадам (артист[illegible] Д. Доржиева) шэнэ байда[illegible] тээшэ алхам хэбэд.

Зоной урдаһаа хорото аа[illegible] ябуулжа байгаа дасанай ах[illegible]мад лама Сундуй хамба (ар[illegible]тист Ж. Замбалов), Сан[illegible] Маарамба (артист С. Пронт[illegible]ев) гэгшэдэй хосоролго эл[illegible]ааб даа.

Артистнуудай наадалга ту[illegible]хай. ВЛКСМ-эй райкомой сек[illegible]ретарь В. Путункеев, Орлиго[illegible] дунда һургуулиин ахалагш[illegible] вожата Л. Будаева гэгшэ[illegible] Шляпин Туя хоёрой рольну[illegible]дые һайнаар, үнэншэмөөр гү[illegible] сэдхэбэ. Тиихэдэ СПТУ-га[illegible] багша С. Пронтеев, соёло[illegible] хүдэлмэрилэгшэд Ж. Замбалов, В. Арзухаев, жолоошон Б[illegible] Шагдуров болон бусад һайнаар наадажа, нютагайхидаа баясуу[illegible]лаа.

Зүжэгэй режиссёр Дулма Михайлова, уран шэмэглэгшэ Жалсан Замбалов гэгшэдэй хүдэлмэри һайшаалтай.

Арадай театрайхид энэ зүжэгөө Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойдо зорюулаа.

Игэжэ Ахын аймагай арадай театрай артистнууд хү[illegible] зоноо баясуулаа. Тиихэдэ уран һайханай бүлгэмэйхид холын малшадта ошожо, концерт харуулна. Тэдэниие хүн зон баяртайгаар угтажа, ехэ баярые хүргэдэг юм.

Арадай театрай артистнууд игэжэ уран бэлигээ хурсадхажа байна.

Вл. ГАЛСАНОВ.
Аха.

ХЯАГТА, ПАРИЖ ХОТОНУУДАЙ СОЁЛОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Үни сагһаа хойшо Хяагта хото Парижай эрдэмтэдтэй, Францийн эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудтай харилсаа холбоотой юм.

Забайкалиин түүхэ, хүгжэлтэтэй холбоотой асуудалнуудаар Хяагтын музей, географическа бүлгэмэй Хяагтадахи таһаг саг үргэлжэ ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Археологиин, этнографиин, антропологиин асуудалнуудаар угаа ехэ харилсаа холбоон байгуулагданхай.

«Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй хүдэлмэри олондо мэдээжэ болонхой. Хилын саанашье һонирхол татадаг байха юм. Габриель Мартилье Хяагтын музейтэй харилсажа байдаг, — гээд Ю. Д. Талько-Гринцевич 1926 ондо тэмдэглээ бэлэй.

Францийн мэдээжэ археологуудай нэгэн Габриель де Мартилье неолит үеын багахан коллекци музейдэ үгэхэб гээ гэжэ палеолит шэнжэлгээр эхи табигшадай нэгэн Ф. К. Волков 1898 ондо Парижһаа бэшэһэн юм. Удангүй Европодо эгээл суутай олдошонуудай байһан Сент-Ашель, Ложери-Басе Ля-Мадлен, Салютре нютагуудһаа олдоһон жэнхэни палеолит үеын 50 зүйлнүүд музейдэ ерээ бэлэй. Эдэ зүйлнүүд мүнөөшье Хяагтын музейдэ хадагалагдажа байдаг.

Өөһэдынгөө картинна галерейнүүдтэ табихаяа хяагтынхид Парижһаа зурагуудые худалдажа абадаг һэн. Тэдэ зурагуудынь музейдэ табигданхай. Тэрэ тоодо Эверт Вирт гэгшын «Ухибүүд» гэһэн зураг бии.

Хяагтын уран зураашa А. А. Лушников Парижда болоһон уран зурагай выставкэдэ хабаадалсаһан байха юм. «Хутагта юрөөл үгэжэ байна» гэһэн зурагынь бага алтан медальда хүртэһэн юм. Н. К. Рерих, А. А. Лушников хоёр Парижда ябахадаа гэрнүүдэй зураг буулгажа абаһан байна. Энэ зурагаарнь Хяагтада һуудаг француз Я. Н. Барбот де Марни гэгшэ Сүхэ голой хажууда Элһэтэ гэһэн нютагта гэрхэнүүдые бариһан байха юм. Үаэсхэлэн һайхан байгаалитай энэ газарта мүнөө пионерлагерь һууриланхай.

А. Лушниковай басаган Екатерина Алексеевна нютагтаа гимнази дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр скульптура урлажа эхилээ һэн. Энэ мэргэжэлдээ шадабари ехэтэй болохыень эсэгэнь тэрэниие Франци эльгээһэн юм. Харин А. Лушниковай гуша болохо хүбүүн Францида ажаһуудаг. Тэрэ «Нормандия-Неман» эскадрильидэ лётчик байһан.

Р. ТУГУТОВ.

Ирагуу хүгжэм шагнанаб.

Д. БАЛДАНОВАИ
фотоэтюд.

ЗАХЯА ҮГЭ

Нарандал адли гэрэлтэжэ
яба,
Набшадал адли дэлгэржэ
яба,
Найр хөөрөөгөөр дүүрэн
яба,

Наһандаа үргэлжэ
жаргажа ябг
Ная хүрэжэ,
Наһан бүридөө жарга.

Олоной манлай.
Огторгойн гэрэл мэтэ
бадаржа яба.

Он мэтэ тэгшэ,
Одон мэтэ гэрэлтэй.
Түмэр мэтэ бүхэ,
Тэгшэ һайхан яба.

Үглөөнэй наран шэнги
мандажа,
Үндэр уулын сэсэг шэнги
дэлгэржэ яба.

Түрэдэ нэрэтэй,
Түмэндэ суутай,
Уладтаа алдартай,

Олондоо солотой,
Сэдьхэл амар,
Сэбэр һайхан яба.

Ута наһатай,
Удаан жаргалтай.
Абадаа ашатай,

Эжыдээ туһатай.
Арадтаа алдартай
ябаарай.

ИППОДРОМ УРЯАЛНА

Шэнэ жэл гараба. Үхибүүдэй ёлко тойрожо наадаха үдэрнүүд ерэнхэй. Тиихэдэ Улаан-Үдын ипподром үхибүүдые, ехэшүүлые баясуулхаар найдуулна. Ипподром дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ юун болохоб?

Январиин 1-һээ, үбэлэй амаралтын бүхы үдэрнүүдтэ үхибүүд зэргэшээ гурбан моритой шаргада һуужа һолжорхо. Үшоо тиихэдэ тракторна шаргаар һолжорхо байна.

Үбэлэй амаралтын дүүрэтэр ёлкын дэргэдэ наадан болохо.

Ипподромой дэргэдэ санын бааза эмхидхэгдэнхэй. Санаар ябаха дуратайшуул сана абажа, ой соогуур сэнгэжэ болохо. Бэе тамирта хэды шэнээн туһатай байхаб.

Ипподром дээрэ бүхэли үдэртөө кафе хүдэлхэ.

Манай корр.

Ангуушанай зүргөөр

НААШАЛҺАН ОЛЗО

Буда үбгэн «Коммунизм» колхоздоо гушаад жэл соо эбэртэ мал харууһалаа юм. Наһатай боложо, үни пенсидэ гарабашье, дүршэһэн ажалаа орхингүй ябана. Малаа дахаха зуураа, хэрмэшэлхэ гэжэ жэл бүри агнууриин хэлсээ хэжэ, агнууриингаа үнэмшэлгын болзор һунаалгадаг. Энэшье жэл хэлсээ баталжа, шадалдаа таарууxан уялга абаад, буугай һомо юумэ абаа һэн. Һаяхан аймагай газетэдэ үндэр наһатай Буда үбгэнэй зөөлэн алтатушааха уялгаа үлүүлэн дүүргэһэн тухай статья уншабаб. Суудa гараһан энэ ангуушантай уулзахадаа, илалтаар амаршалхадам, үбгэн ехэ хүхижэ, иигэжэ харюусаба.

— Ябаһан хүн яһа зууха гэһэн үльгэртэй. Олоной ажалда һалиржа ябахадаш, олзо наашалха юм байна, — гээд, хэдэн тохёолдоһон һонин ушарнуудые хөөрэбэ:

1. ТОРХИРУУ

Улаан эреэн, сагаабтар хүһэтэй һүрэгни гонзогор шара талын баруун заха барин, үгсэн хушууржа бэлшэбэ. Морёо хүтэлөөд, нэгэ бүдүүхэн сула модо тулаад, хойноһоонь һалиржа ябанаб. Үбһэндэ орожо амташанхай, харайша хүригшэн бүлэг боролжо тойрон, хорёотой һүри тээшэ тэгүүлэн хадуурба. Хором бусалаад, амадажа ошоод:

— Һаа! Золиг! — гээд тулажа ябаһан модооро шэдэжэрхибэб. Энэ үедэ боролжын захаһаа «дэрд» гээд ниидэһэн торхируунуудай нэгые модомни унагаажархибал даа.

2. СУРХАЙ

— Һалхигүй үдэр байгаа. Нуур дээрэ соолго соолоод, загаһа хахуулидабаб. Жэжэ алгана, ялаагана бага зэргэ татаба. Жэжэ гэжэ голонгүй, суглуулжал һууна. Баһа нэгэ ялаагана эробо хэбэртэй. Аргаахан үргэжэ асараад, гэнтэ татан абахымшье тэндэ нэгэ томо шара эреэн сурхай хойноһоонь һүрэн гэхэдэ, мүльһэн дээрэ гарашаба. Түрүүн залд гээшье һаа, өөрөө ерэһэн олзые соолгоһоо саашань этэрээлби даа.

3. ҮНЭГЭН

Малайнгаа байратайгаар эдеэлхэдэ, ойн захаар хэрмэ хараашалдаг, шандаганай жэн дээрэ зүүһэн урьхаяа эрьедэг зантайгшаб. Табан хоногой саана зүүһэн урьхаяа эрьехээ хуушан мүрөөрөө бүтүү боролжо соогуур алхалбаб. Урьхадаа хүрэжэ ошоходомни, сагаан шандаганай орондо, шара халтар үнэгэн орошонхой арзайжа хэбтэбэл даа.

4. ШЭЛҮҮҺЭН

Моринойнгоо ябууд саһа унхидахада, үһалха болоо байна гээд, шэнэһэн тужын хүбөөгөөр, боролжын дундуур зурыһан горхон тээшэ морёо залабаб. Мүльһэн дээрэ юумэнэй орбойхые ажаглаад, юун гээшэб гэжэ һанаад, сэхэ ошобоб. Моримни үргоод хуухирба. Моринһоо бууҗа, жолооень нарин хуһанда дүнгэжэрхёод, тэрээндээ намдуухан алхалбаб. Тошондо һабараараа, хэлээрээ няалдажа, үни үхэшэһэн хүбүүн шэлүүһэн хэбтэбэл даа. Энэ арьяатан яагаад, иимэ ахираар үхэбэ гээшэб гэжэ бодолгото болоод ажаглабаб.

Энэ тошон дээгүүр найгаһан бүхэтэр шэнэһэ дамжажа ябатараа, энэ гуринха ахир хүбүүн шэлүүһэн доошоо мүльһэн дээрэ буун гэхэдээ, нимгэн тошондо нооһотой һабараараа няалдаад, амаараа хүлөө һалгааха гэжэ байһаар хэлээрээ баһа няалдашаһан байна.

Ц. НОМТОЕВ.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Далай уһаар ханадаггүй,
Мэргэд номоор
ханадаггүй.
Дам үгэ далан
худалтай,
Зуурандын үгэ зуун
худалтай.
Дадаһан газарай
Добо зөөлэн.
Дуутай тэнгэри бороогүй,
Суутай басаган
хуримгүй.
Зайгаар һалхин ороно.
Заабаряар ухаан ороно.
Залуу сагта эсэгэ эхын
эрхээр,
Эдир сагта эхэнэрэй
эрхээр,
Үтэлхэ сагта үри
хүүгэдэй эрхээр.

Зам эбдэдэг уһан,
Зан эбдэдэг архи.
Замаг һайтай нуурта
Загаһан олоороо
суглардаг.
Зан һайтай хүнэйдэ
Зон олоороо суглардаг.
Зобохо сагта нүхэрэй
шэнэр танигдана,
Ядарха сагта инагай
һайн танигдана.
Элжэгэн туулгаха
дуратай.

Н. ХАЗУЕВАЙ
суглуулбариһаа.

ШОНЫЕ МЭХЭЛҺЭН ШАНДАГАН

Үбэлэй янгинама хүйтэн соогуур хурса туруутай хандагай хүллэһэн Жабар-Үбгэн ой тайгын дорьботор хонгёо һайханаар дуу дуулаһаар, шэнэ жэлэй амаршалгануудые эмитан бүхэндэ тараажа ябаһан гэхэ. Тиигэжэ ябатарнь үрбэгэрхэн Шандаган бургааһан сооһоо гүйжэ гараад, тэрэниие баяртайгаар угтаба.

— Жабар-Үбгэн, намайе хэн нэгэн амаршална гү? — гэбэ.

— Байха даа. Шамда булта дуратайл, — гээд олон амаршалгануудые һарбайба. Һөөргөө бусахадаа, байрадашни орохоб, гоёхон ёлко бэлдээд байгаарай, — гэмсээрээ, сагаан тооһо бурьюулаад, далда орошобо.

Олон амаршалга абаһандаа, хүндэтэ айлшание угтаха болоһондоо хүхиһэн Шандаган ёлко табиха хасуури бэдэрхээ сагаан хөөбэри дахаяа үмдөөд, сарба һүхэеэ бүһэдөө хабшуулаад, бүмбэр-бүмбэр дохоншоойһоо ошобо. Бүһэдэ хүрэмэ саһан соогуур халуудатараа ябажа, зохидхон хасуури оложо отолоод, байра тээшээ баһа дахин бүмбэргэбэ. Нэгэ үндэрые арай гэжэ үгсөөд, табхархан түгсүүл дээрэ духылгаа хүлһэ аршан амархаяа һууба. Эгээл иигэжэ һуутарнь, хажуу талаһаань Шоно гараад:

— Эй, ши һэтэрхэй хамарта, хилар нюдэтэ! Хүбшын эзэн болоо гүш? — гээд, уршагар хамараа бүри уршагар болгон, гартахи хасууриень буляажа абаад, холо шэдэжэрхибэ. Айһандаа һалга нуур дуутай болошоһон Шандаган өөрөө хатаржашье байһанаа ойлгонгүй хатаржа байгаад:

— Хойто түрэлдөөшье хүбшын ноён болохомни мэдэгдэнэгүйл. Хайрлыт, хэшээгыт! Энэ хасууриингаа сэнгые баабгайда түлөө һэм. Теэд тандашье түлэхэдэм болохо даа, — гээд, табан түхэриг һарбайба. Теэд Шоню шүдөө ирзайлгаад:

— Табан түхэригэйшни таладашье хэбтээ хада абахагүйб! Сагаан хөөбэри дахаяа тайлажа үгэ! — гэбэ. Хайрата Шандагамнай хата[illegible]хань улам түргэдэбэ. Һанаха байха ганса дахаяа тайлажа үгэбэл, лажа амиды ябаха болонобиб гэжэ бүри айба. Тиигэбэшье арга мэхэсэ гаргажа эхилбэ.

— Минии даха танда багтахагүйл, — гээд туршаба. Шоно бүри сухалдаад. Шандаганай шэлэ хүзүүн дээрэһээ адхаад, хиидэ үргэжэрхибэ. Шандаган дээрэ үргэгдэшэһэншье һаа:

— Та өөртөө таарама эгээл иимэ дахатай болохо аргатайлта, — гэжэ һарнаар шашхаба.

— Хаанаһаа абаха юмбиб?! — гэжэ Шононь зандаба.

— Би энэ үндэрэй оройдо ябатараа, саһан соо харангүй багахан түгсүүлһээ тороод, тэрэ доро байһан бургааһан хүрэтэр саһан соогуур мухаряаб. Бүдүүн нарһанда тороод, өөдөө бодоходоо, иимэ дахатай болошоод байгаалби. Та мэдэхэлтэ даа, зун минии ямар дахатай ябаһые.

Шоно үнгэрһэн зун Шандаганай боро дахатай ябаһые халта мүлтэ һанаба. «Энэ аймхайшни нээрээ хэлэнэ бэшэ аал, эгээл мүнөө саһан дээгүүр мүлхижэ, айлнуудай хонидто дүтэлхэдэмни, нохойнууд обёорхогүйл. Ягаа һайн юумэ хэлэбэ гээшэб, — гэжэ Шоно бодобо.

— Туршаад үзэһүү. Эгээ мэхэлһэн байгаа һаашни, тэрэ доро байһан нарһанһаашни үлгэжэрхихэб, — гэжэ Шоно Шандагые айлгаад, дүрбэн хүлөө эбхэжэ, уруудам руу мухаришаба. Толгойгоо эрьежэ, юушье ойлгохоо болишоод мухарижа ябатараа, доро байһан нарһа тархяараа сохижо, мэдээ табижархиба. Шандаган Шоные мэхэлһэндээ шангаар садатараа энеэгээд, хасууриияа үргэлжэ, хүхюутэй дуу дуулаһаар байра тээшээ арилаа һэн.

Шонодол адляар аашалдаг зарим нэгэн эгээл иигэжэ толгойгоороо нарһа сохижошье болохол даа.

Э. МАНЗАРОВ.

Басни

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга. Буряадай АССР-эй Хуулинууд (эхин).

Хоёрдохи хуудаһанда. «Гол шэглэл» — партийна организацинуудта тоосоонууд ба һунгалтанууд. «Мүрысөөнэй манлайда» — фото-мэдээсэл. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын хуулинууд ба тогтоолнууд (түгэсхэл). Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Үхибүүн бүхэндэ — һайн хани нүхэр» — суглуулбари. «Байгалай загаһад» — АПН-эй материал. «Красивая» гэһэн зүжэг тухай фото мэдээсэл. Элдэб һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Бронзовая птица» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 14.05 — «Бэеын элүүр энхэ» гэжэ программын почто. 14.35 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 15.05 — «В мире бизнеса». «Торговцы оружием» — 3-дахи дамжуулга. 15.30 — «Киногой һонин». 17.00 — 17.10 — Забһарлалга. 17.10 — «Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 17.55 — «Баледтэ дуратайшуулда». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Циркын галнууд». 19.30 — «Соломенная шляпка» — телевизионно фильм түрүүшынхеэ харуулагдана (үнгэтэ). 21.40 — «Баледтэ дуратайшуулда». 22.15 — «Киногой һонин». 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03303. Заказ № 0444